СОВЕТ ДЕМОКРАТИИН ГАЙХАМШАГТА ИЛАЛТА

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 143 (11129) | 1966 оной июниин 16, четверг | Сэн 2 мүнгэн

БАТА ЖАГСААЛ

Мүнөөдэр манай газетэдэ СССР-эй Верховно Советдэ hунгалтын дүнгүүд толилогдобо. Түбэй hунгуулиин комиссиин мэдээсэhэнэй ёhоор, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Советдэ дэбжүүлэгдэhэн 767 кандидат, Национальностьнуудай Советдэ дэбжүүлэгдэhэн 750 кандидат бултадаа депутадууд болгон hунгагдаба.

Агуухэ социалис Эхэ орон доторнай хаана яанагүй: союзна болон автономито республиканuудташье, автономито областьнууд болон национальна округуудташье, хизаарнууд болон областьнуудташье, хото городууд болон хүдөө тосхонуудташье—нютаг бүхэндэ hунгалта хадаа ажалай ба политическэ туйлай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ.

Июниин 12-то үглөөнэй 6 часhаа эхилжэ, совет hунгагшад хаа хаанагүй тон ехэ эдэбхитэйгээр, омог баяртайгаар, хүхюу дорюунаар hунгалтада хабаадалсажа, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй дэбжүүлhэн кандидадуудай түлөө гүн зүрхэнэй халуун этигэлтэйгээр, бата найдамтайгаар дуугаа үгэбэд. Энэ хадаа манайда hалбаран мандажа байгаа совет демократиин ээлжээтэ түүхэтэ илалта мүн болоно. Орон соохи бүхы hунгагшадай аяар 99,94 процентнь hунгалтада хабаадалсаба. Энэ хадаа совет хүнүүдэй hалбаран бадаржа байгаа эдэбхи үүсхэлые эли тодоор гэршэлнэ.

hунгалтын баhа нэгэ hайшаалтай, хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ зүйлынь юуб гэхэдэ, голосованида хабаадалсаhан hунгагшадай диилэнхи олонхинь кандидадуудай түлөө дуугаа нэгэн hаналтайгаар үгэбэд. Жэшээлхэдэ, Союзай Советдэ дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай түлөө hунгагшадай 99,76 процентнь дуугаа үгөө. Тиихэдэ Национальностьнуудай Советдэ дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай түлөө союзна республиканuудта hунгагшадай 99,80 процентнь, автономито республиканuудта — 99,58 процентнь, автономито областьнуудта — 99,67 процентнь, национальна округуудта — 99,36 процентнь дуугаа үгэhэн байна. Энэ хадаа түрэл Коммунис партияа тойрожо бүхы совет арадай нягтаар жагсанхай, партиингаа дотоодын болон гадаадын политикые хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнхэй байhыень эли тодоор гэршэлнэ.

Зүб даа, иимэл байха ёhотой. Түүхэтэ ямаршье үйлэ хэрэгүүдэй болоходо совет араднай түрэл Коммунис партияа хэзээ бүхэндэ найдамтайгаар даган ябадаг намтартай ха юм. Агуухэ Ленин багшын байгуулhан Коммунис парти мүнөө үеын ухаан бодол, алдар соло, арюун hэшхэл байhаниинь совет хүнүүдтэ мэдээжэ. Совет хүн бүхэн улаан зүрхэнэйнгөө сохилжо байhан сагта хуби заяагаа хэтэ мүнхэдөө Коммунис партитаа холбонхой.

Совет хүнүүдтэ эрхэ сүлөө, зол жаргал, энхэ тэниглэн ажабайдал Коммунис парти олгоо. Тиигээд коммунизм байгуулжа байhан совет хүнүүдэй ажабайдал жэлhээ жэлдэ улам бүри hайжаржа байна. Энэ хадаа Коммунис партиин анхарал оролдолгын, тэрэнэй сэсэн мэргэн политикын аша үрэнь мүн. СССР-эй Верховно Соведые hунгаха үедэ коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй дэбжүүлhэн кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө совет хүнүүд Коммунис партиингаа политикые саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө дуугаа үгөө ха юм.

Шэнэ табан жэлдэ арадайнгаа ажахын али бүхы hалбаринуудые эрид түргэн хүгжөөхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха талаар КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоhон манай ажалшад мүнөө үедэ хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ шэн габьяатайгаар хүдэлжэ байнад. Тинмэhээ съездын шиидхэбэринүүдэй хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэнь лабтай. Партиин хэрэг — арадай хэрэг мүн. Арадай хэрэг — партиин хэрэг мүн. Тиигэжэ Коммунис парти совет арад хоёр бата бэхи нэгэдэлтэй болонхой. hунгалтын дүнгүүд энээниие эли тодоор гэршэлжэ үгэбэ.

Тэрэшэлэн hунгалтын дүнгүүд юу харуулааб гэхэдэ, манай орон дотор Коммунис партиин ленинскэ сэсэн мэргэн национальна политикын нангинаар бэелүүлэгдэжэ байhанай ашаар, олон түмэн совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай hүр жабхалантайгаар hалбаран мандажа байhыень дахин дахин харуулба. Союзна гү, али автономито республика бүхэндэ, автономито область гү, али национальна округ бүхэндэ али бүхы арадуудай түлөөлэгшэдэй түлөө ямар ехэ нэгэ hанадтайгаар, нэгэ хүн шэнгеэр совет hунгагшаднай дуугаа үгэбэ гээшэб? Энэ хадаа олон үндэhэ яhата аха дүү совет арадуудай хэзээ бүхэндэ бата бэхеэр hаналаа нэгэдэнхэй байhыень эли тодоор гэршэлнэ. hунгагдаhан депутадуудай дунда агуухэ ород болон украин, белорус болон казах, грузин болон армян, узбек болон киргиз, латыш болон эстонец, татар болон башкир, хальмаг болон буряад, чуваш болон яхад, мүн бүхы бусад совет арадуудай эрхим хүбүүд, басагад бии. Капиталис оронойхидол адляар манайда үндэhэ яhанай талаар хүнүүдые илгаха, газаашалха ябадал огто байхагүй. Имагтал үнэн сэхэ, hайн hайхан үйлэ хэрэгүүдээрээ, шэн габьяата ажалаараа совет хүнүүд шалгардаг. Совет хүнүүд ёhотой интернационалистнууд гээшэ.

СССР-эй Верховно Советдэ hунгагдаhан депутадууд бултадаа ажалдаа шалгарhан эрхим хүнүүд, партийна болон совет хүдэлмэриин шадамар бэрхэ эмхидхэлшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл. Манайшье республикаhаа hунгагдаhан депутадууд булта имагтал ажалаараа шалгарhан хүнүүд. Агуухэ ород арадай үнэн сэхэ хүбүүд, Ленинэй ордента ЛВРЗ-гэй токарь Борис Захарович Поздеев, Улаан-Үдын Ленинэй ордента мяха-консервын комбинадай слесарь-заhабарилагша Владимир Иванович Немочин, Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой звеное даагша Евсей Макарович Павлов, Буряадай арадай алдарта басагад, СССР-эй арадай артист Лариса Петровна Сахьянова, Хяагтын совхозой хонишон Бадмацу Жамцарановна Тодорхоева, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев, инженер Серафим Иванович Исаев, Оёорой совхозой комбайнер Гонгор Дылыкович Машеев, Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Тамара Филимоновна Иванова, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь Бальжинима Тудупович Аюров — эдэнэр бултадаа үйлэдбэриин түрүүшүүл.

Совет арадай этигэл найдабариие СССР-эй Верховно Советдэ hунгагдаhан бүхы депутадуудай нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулха байhаниинь лабтай.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Шелепин Буряадай АССР-тэ ерэхэ зуураа, Улаан-Үдын шэлэй заводой үйлэдбэритэй танилсаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Шелепин шэл хайлуулагша Д. П. Кияк гэгшэтэй хөөрэлдэжэ байна.

А. Истомнной фото

СССР-эй ДОЛООДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ 1966 ОНОЙ ИЮНИИН 12-то hУНГАhАН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ ЦЕНТРАЛЬНА hУНГУУЛИИН КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведые hунгаhан дүнгүүд тухай түгэс бүрин мэдээнүүд Союзай Советдэ hунгуулха 767 окружной комиссиhаа, Национальностьнуудай Советдэ hунгуулха 750 окружной комиссиhаа байгша оной июниин 14-дэ Центральна hунгуулиин комиссида оробо.

Центральна hунгуулиин комисси hунгуулиин окружной комиссинуудай материалнуудые өөрынгөө июниин 14-нэй заседани дээрэ хаража үзөөд, hунгуулиин окружной комисси бүхэн hунгалта тухай Дүримые нарииваар сахин, дүнүүдые тоолон бүридхэhэн, округ доторхи hунгалтын үрэ дүнгүүдые тодорхойлоо гэжэ тодоруулба.

Окружной hунгуулиин комиссинуудай хүргэhэн мэдээнэй ёhоор, бүхы орон доторхи hунгагшадай списогүүдтэ 144.000.973 хүн оруулагдаhан байгаа. СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые hунгалгада 143.917.031 хүн гэхэ гү, али бүхы hунгагшадай 99,94 процентнь хабаадаа.

Союзна республиканууд дотор списогүүдтэ оруулагдаhан hунгагшадай тоо, мүн hунгалтада хабаадаhан hунгагшадай тоо иимэ байна гэбэл:

Союзна республиканууд	бүхы hунгагшад	hунгалтада хабаадаhаниинь	процент
РСФСР	80.230.459	80.172.126	99,93
Украинын ССР	30.538.870	30.533.582	99,98
Белоруссиин ССР	5.461.703	5.459.113	99,95
Узбегэй ССР	5.143.721	5.143.306	99,99
Казахай ССР	6.568.478	6.567.031	99,98
Грузиин ССР	2.706.850	2.706.768	99,99
Азербайджанай ССР	2.288.769	2.288.438	99,99
Литвагай ССР	1.932.177	1.929.731	99,87
Молдавиин ССР	1.961.464	1.959.899	99,92
Латвиин ССР	1.617.828	1.613.282	99,72
Киргизэй ССР	1.348.306	1.347.926	99,97
Таджигай ССР	1.218.854	1.218.318	99,96
Армениин ССР	1.133.023	1.132.148	99,92
Туркмениин ССР	949.074	948.837	99,98
Эстониин ССР	901.397	896.526	99,46

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ hУНГАЛГЫН ДҮН

Союзай Соведтэ hунгахын тула 767 hунгуулиин округ эмхидхэгдэн байгуулагдаhан байна. hунгуулиин бүхы округуудта hунгалта болобо. Союзай Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудта 143.570.976 hунгагшад дуугаа үгөө, энэнь дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан бүхы hунгагшадай 99.76 процент болоно. 345.643 хүн буруушаажа дуугаа үгөө. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта тухай Дүримэй 88-дахи статьягай үндэhөөр, hунгуулиин 412 бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ.

hунгуулиин бүхы округуудта дэбжүүлэгдэhэн кандидадууд тон олонхиин дуу е абажа, депутадуудаар hунгагдаба.

Союзна республиканuудhаа Союзай Советдэ hунгажа дуугаа үгэhэнэй үрэ дүн иимэ байба:

Союзна республиканууд	Кандидадуудта үгтэhэн дуунай тоо: Дүн хамта	Кандидадуудта үгтэhэн дуунай тоо: процент	hунгагдаhан депутадуудай тоо
РСФСР	79.908.497	99,67	423
Украинын ССР	30.505.735	99,91	150
Белоруссиин ССР	5.455.294	99,93	28
Узбегэй ССР	5.133.901	99,82	35
Казахай ССР	6.545.485	99,67	39
Грузиин ССР	2.706.094	99,98	15
Азербайджанай ССР	2.286.968	99,94	15
Литвагай ССР	1.928.934	99,96	10
Молдавиин ССР	1.957.448	99,87	11
Латвиин ССР	1.611.845	99,91	7
Киргизэй ССР	1.344.195	99,72	9
Таджигай ССР	1.216.150	99,82	8
Армениин ССР	1.130.800	99,88	7
Туркмениин ССР	946.614	99,77	6
Эстониин ССР	893.016	99,61	4

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ hУНГАЛГЫН ДҮН

Национальностьнуудай Советдэ hунгахын тула hунгуулиин 750 округ, тэрэ тоодо 15 союзна республикаhаа Национальностьнуудай Советдэ hунгаха 480 округ, 20 автономито республикаhаа hунгаха 220 округ, 8 автономито областьhоо hунгаха 40 округ, 10 национальна округhоо hунгаха 10 округ эмхидхэгдэн байгуулагдаа. hунгуулиин бүхы округуудаар hунгалта болоhон байна.

Союзна республиканuудhаа Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэгшэдтэ 143.595.678 hунгагшад дуугаа үгөө, энэнь дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан бүхы hунгагшадай 99,80 процент болоно. 289.298 хүн буруушаажа дуугаа үгэбэ.

Автономито республиканuудhаа Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэгшэдтэ 11.559.893 hунгагшад дуугаа үгөө, энэнь дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан бүхы hунгагшадай 99,58 процент болоно. 48.197 хүн буруушаажа дуугаа үгэбэ. hунгуулиин 21 бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ.

Автономито областьнуудhаа Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэгшэдтэ 1.044.481 hунгагшадай 99.67 процент болоно. 3.421 хүн буруушаажа дуугаа үгэбэ. hунгуулиин 3 бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ.

Национальна округуудhаа Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэгшэдтэ 507.426 hунгагшад дуугаа үгөө, энэнь дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан бүхы hунгагшадай 99,36 процент болоно. 3269 хүн буруушаажа дуугаа үгөө. hунгуулиин 1 бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ мэдэрэгдээ.

hунгуулиин бүхы округуудаар дэбжүүлэгдэhэн кандидадууд тон олонхиин дуу е абажа, депутадуудаар hунгагдаа.

Союзна, автономито республиканuудhаа Национальностьнуудай Советдэ hунгаха hунгуулиин округуудта дуугаа үгэлгын үрэ дүнгүүд доро дурдагдахань.

Союзна республиканууд	Кандидадуудта үгтэhэн дуунай тоо: дүн хамта	Кандидадуудта үгтэhэн дуунай тоо: процент	hунгагдаhан депутадууд
РСФСР	79.973.159	99,74	32
Украинын ССР	30.504.237	99,90	32
Белоруссиин ССР	5.454 970	99,92	32
Узбегэй ССР	5.134.630	99,83	32
Казахай ССР	6.544.731	99,66	32
Грузиин ССР	2.706.117	99,98	32
Азербайджанай ССР	2.250.193	99,95	32
Литвагай ССР	1.928.754	99,95	32
Молдавиин ССР	1.956.920	99,85	32
Латвиин ССР	1.611.578	99,90	32
Киргизэй ССР	1.342.690	99,64	32
Таджигай ССР	1.215.850	99,80	32
Армениин ССР	1.131.281	99,92	32
Туркмениин ССР	946.419	99,79	32
Эстониин ССР	894.149	99,68	32
Автономито республиканууд:			
Абхазай АССР	282.216	99,94	11
Аджарай АССР	171.694	99.97	11
Башкирай АССР	2.019.979	99.49	11
Буряадай АССР	418.696	99,55	11
Дагестанай АССР	1.464.743	99.91	11
Кабардино-Балкариин АССР	506.394	99.62	11
Хальмагай АССР	131.030	99.63	11
Кара-Калпагай АССР	297.643	99.87	11
Карелиин АССР	424.575	99,59	11
Коми АССР	495.070	99,62	11
Мариин АССР	374.895	99,69	11
Мордвагай АССР	594.678	99,94	11
Нахичеванай АССР	84.655	99,98	11
Хойто-Осетиин АССР	313.127	99,50	11
Татарай АССР	1.794.775	99,44	11
Тувын АССР	109.117	99,74	11
Удмуртын АССР	776.496	99.56	11
Чечено-Ингушай АССР	500.331	98,94	11
Чувашай АССР	659.175	99,35	11
Яхадай АССР	340.604	99,39	11

Центральна hунгуулиин комисси СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта тухай Дүримэй 38-дахи статьягай үндэhөөр, hунгуулиин бүхы 1.517 округуудаар hунгагдаhан СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй депутадуудые бүридхэлдэ абаба. Союзай Советдэ 767 депутат, Национальностьнуудай Советдэ 750 депутат hунгагдаа.

hунгагдаhан бүхы депутадууд коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадууд болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Центральна hунгуулиин комисси

Нүхэд Л. И. Брежнев, М. А. Суслов нүхэр Ле Дык Тхо гэгшэтэй уулзаба

КПЧ-гэй XIII съездэ хабаадаhан ПТВ-гэй делегаци түрэл ороноо бусахадаа Москва хүрөө. Делегациие толгойлогшо—Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, секретарь нүхэр Ле Дык Тхо гэгшэтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь нүхэр М. А. Суслов июниин 14-дэ КПСС-эй Центральна Комитедтэ уулзаа.

КПСС болон Вьетнамай Ажалшадай партида алинданьшье хамаатай хэдэн олон асуудалнуудаар аха дүү, хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ тэдэнэр hанамжануудаа мэдэлсэhэн байна.

А. Н. Косыгин У.К. Кекконен хоёрой хоорондо хэлсээн болобо

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 14. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Финляндиин У. К. Кекконен хоёрой хэлсээн болоо.

СССР Финлянди хоёрой хоорондохи хүршэ hайн харилсаа саашадань бэхижүүлэн хүгжөөлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар, тэрэшэлэн али алинайнгаа hонирходог уласхоорондын байдалай шухала асуудалнуудаар хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хэлсээнэй үедэ хоёр тала hанамжануудаа мэдэлсээ.

Советскэ талаhаа: СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд А. Е. Ковалев, СССР-эй МИД-эй таhагуудые даагшанар А. В. Захаров, Л. М. Замятин, СССР-hээ Финляндида байдаг худалдаа наймаанай түлөөлэгшэ Е. С. Хоциалов хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Финскэ талаhаа: премьер-министр Р. Паасио, Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Карьялайнен, МИД-эй Статс-секретарь Халлама, Финляндиhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Й. Ванамо, президентын канцеляриин начальник элшэн сайд Э. Вуори гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаhан байна.

Суданский Союз гэжэ партиин (Малиин Республика) делегациин Советскэ Союзда аяншалhан тухай

Суданский Союз гэжэ партиин — РДА-гай (Малиин Республика) делегаци КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Советскэ Союзда ерэжэ, майн 27-hоо июниин 13 хүрэтэр хани ёhоор аяншалhан байна. Партиин политическэ секретарь нүхэр Идрисса Диарра (делегациие толгойлогшо), Малиин Республикын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Сори Кулибали, Мамаду Талло, Секу Сангаре гэгшэдhээ делегаци бүридэhэн.

Малиин партийна делегаци Советскэ Союзда байха үедөө КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр М. А. Суслов (делегациие толгойлогшо), КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр В. Н. Новиков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, Гадаадын экономическа холбоо барисаанай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр С. А. Скачков гэгшэдhээ бүридэhэн КПСС-эй ЦК-гай делегацитай уулзажа хөөрэлдэhэн байна.

Суданский союз гэжэ партиин —РДА-гай делегаци июниин 13-да түрэл ороноо бусахаяа ниидэн гараа.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ hУНГУУЛХА РСФСР-эй hУНГУУЛИИН КОМИССИДА

Национальностьнуудай Соведтэ hунгуулха РСФСР-эй hунгуулиин комиссиин түгэсхэлэй заседани июниин 14-дэ болобо. Энэнь Россиин Совет Федеративна Социалис Республикаhаа СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ hунгалтын үнгэргэгдэhэн дүнгүүдтэ зорюулагдаа.

Комиссиин түрүүлэгшэ В. И. Прохоров энэ асуудалаар мэдээсэл хэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта Россиин Федерациин территори дээрэ, бүхы орон соохидол адляар, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр үүсхэгдэн бадарhан патриотическа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрөө. Хүн зоной ажалай, политическэ эдэбхи үүсхэлэй энэ шэнэ дэлисэ далайсань бүхы hунгагшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан хандалгада, партиин ЦК-гай майн Пленумэй тогтоолдо совет хүнүүдэй үгэhэн харюу болоно.

hунгалтын үдэр Коммунис парти арад зон хоёрой бата нэгдэлтэй байhанай, совет обществын эбдэршэгүй бата эмхидэлэй эли тодо гэршэ жэшээ болобо. hунгалтын үрэ дүнгүүд—коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэйнь маша ехэ илалта туйлаhанай гэршэ болоно.

Июниин 12-ой hунгалтын үдэр дуугаа үгэлгэ нютагай сагаар үглөөнэй 6 сагта хаа хаанагүй эмхитэйгээр эхилээд, hунгагшадай эдэбхи үүсхэлэй ехээр бадарhан оршон байдалда үнгэрбэ. РСФСР-hээ Национальностьнуудай Соведтэ hунгуулха 32 окружной комиссиhаа дуугаа үгэлгын үрэ дүн тухай түтэс мэдээнүүд РСФСР-эй hунгуулиин комиссида ороо. Национальностьнуудай Соведтэ Россиин Федерациhаа 32 депутат hунгагдаба. Эдэнэй нэрэнүүдынь hунгуулиин комиссиин заседани дээрэ соносхогдоhон байна.

Национальностьнуудай Соведтэ РСФСР-hээ hунгалга СССР-эй Конституцитай, СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта тухай Дүримтэй бүрин зохилдуулагдажа үнгэрэгдөө. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтада бэлэдхэхэ, hунгалта үнгэргэхэ үедэ hунгуулиин комиссинуудай зүгhөө буруу ябуулгануудые хээ гэhэн гомдол Национальностьнуудай Соведтэ hунгуулха РСФСР-эй hунгуулиин комиссида ороогүй гэжэ hунгуулиин комисси тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУД

1966 оной июниин 12-ой hунгалтын дүнгүүд тухайда СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Центральна hунгуулиин комиссиин мэдээсэhэнэй ёhоор, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадуудаар Буряадай АССР-hээ иимэ хүнүүд hунгагдаа:

ВАНКЕЕВ Жамсо Бальжинимаевич, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ. Сэлэнгын округ.

МОДОГОЕВ Андрей Урупхеевич, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь. Улаан-Үдын хүдөөгэй округ.

ПОЗДЕЕВ Борис Захарович, Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилтын заводой токарь. Улаан-Үдын Городской округ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадууд

1966 оной июниин 12-ой hунгалтын дүнгүүд тухайда СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Центральна hунгуулиин комиссиин мэдээсэhэнэй ёhоор, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадаар **РСФСР-hээ** иимэ хүн hунгагдаа:

ЯСНОВ Михаил Алексеевич, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо. Эрхүүтэй округ.

* *

1966 оной июниин 12-ой hунгалтын дүнгүүд тухайда СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Центральна hунгуулиин комиссиин мэдээсэhэнэй ёhоор, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадуудаар **Буряадай АССР-hээ** иимэ хүнүүд hунгагдаа:

АЛЕКСЕЕВ Дмитрий Федорович, генерал-полковник. Түнхэнэй округ.

АЮРОВ Бальжинима Тудупович, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь. Яруунын округ.

БАРЬЯДАЕВ Константин Лаврентьевич, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ. Баргажанай округ.

ИВАНОВА Тамара Филимоновна, Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн. Загарайн округ.

ИСАЕВ Серафим Иванович, Улаан-Үдын авиационно заводой директор. Железнодорожно округ.

КОЖЕВНИКОВ Евгений Федорович, СССР-эй түмэр замай барилгын министр. Кабанскын округ.

МАШЕЕВ Гонгор Дылыкович, Зэдын аймагай Оёорой совхозой комбайнер. Зэдын округ.

НЕМОЧИН Владимир Иванович, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай слесарь-наладчик. Октябрьска округ.

ПАВЛОВ Евсей Макарович, Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн. Бэшүүрэй округ.

САХЬЯНОВА Лариса Петровна, Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай солистка. Советскэ округ.

ТОДОРХОЕВА Бадмацу Жамцарановна, Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой хүдэлмэришэн. Хяагтын округ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

УhАН—БАЯН ХЭШЭГЭЙ ЭХИН

Газар дайда... Хэды гоёб даа. Хэр угhаа хойшо таряашад амиданаа, ажабайдалаа газартай холбонхой. Зүб даа, ганса хараха юумэниинь газар байгаа ха юм. «Тохомой» зэ газартайлhаа, тэжээлгэжэ абдарха юумэтэйбди гэжэ найдадаг байгаа ха юм.

Мүнөөшье абаад үзэе. Хаагууршье яба. Колхозой правлени гү, али отара, гүүртээршье яба, өөрэгүй, тоhо мяха, hү ноохо элбэг ехээр гаргажа, Эхэ оронсо, түрэл колхоз нютагаа баян дэлгэр байдалтай болгохо гэhэн хөөрэлдөөн алишье тохой буланда дэлгэржэ байдаг ха юм.

Теэд эдэ бүгэдымнай үндэhэ hууриинь хаанаhаа эхитэйб? Газар, гансал газар дайдаhаа. КПСС-эй райкомой секретарь И. Баиров, «Гигант» колхозой главна зоотехник Н. Заиграев хоёр уулзажа нилээд удаан хөөрэлдөө.

— Июниин хоёрдохи арбан хоногто hү гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ даабариие лаб лэ дүүргэхэ байнабди, — гээд, зоотехник Заиграев нилээд удаан бодожо үзэhэнэйнгөө hүүлээр нэдүүлбэ.

— Гансал муу гэхэдэ, газармай бага. Тэрээхэн газараа hайса алдуурихэ хэрэгтэй. Мүнөө гектарhаа центнер үбhэ абажа байhан газарhаа табан жэлэй hүүлдэ центнер хахадшье абадаг болоо hаа, манай малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэгдэхэгүй жэшээтэй болоно. Тиимэhээ жэлhээ жэлдэ сабшалангаа hайжаруулжа, жэлhээ жэлдэ гектар бүриhөө баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ шухала, — гээд зоотехник хөөрэнэ.

Тэрэншье зүб. Энээн тухай гансашье колхозой зоотехник hанана бэшэ, колхозой бүхы гэшүүд үнэн зүрхэнhөө сэдьхэнэ.

«Гигант» колхозой колхознигууд өөрынгөө газарта үни сагhаа хойшо ээн ёhоор хандадаг юм. Гансал газарhаа «хэшэг хайрыень» абаад байдаггүй, мүн харюуданi тэрэнээ уhалха, үтэгжүүлхэ гэжэ оролдожо байhан. Теэд колхознигуудай оролдолго, эрмэлзэл хододоо hанаhан сооnь бүтэдэггүй hэн. Юуб гэхэдэ, колхоз тиихэдэ дааншье үгытэй, хэрэгтэй техникэ машинаар дуталдадаг байhан юм. hүүлэй жэлнүүдтэ гүрэн түрын туhаламжын ашаар тус колхоз экономическа талаараа нилээд хүгжэнги ажахы болоо. Колхозой жасала мүнгэншье горитой байдаг болоо. Мүнөө газар тараалан, сабшалангаа hайжаруулха дүүрэн арга боломжотой болонхой. Энэ талаар нилээд ажал хэгдээ. Эндэ Шэнэ Бэрээнэй суута таряашан, Социалис Ажалай Герой Серпион Кириллович Киселевой нэрые зурдангүй гарахын аргагүй. Дүшөөд оной багаар энэ хүмнай республикаhаа байха бүхы орон соогоо суурхаhан юм. Тэрэнэй даадаг звено зарим участогhаа гектарай 54 центнер хүрэтэр алтан шаргал шэниисэ хураажа байhан. Таряашан Тарх Климович Тарабухиншье баатар таряашантай ана мана тулалдажа ябаhан.

hонин даа, эдэ нүхэднай тэрэ үедэ гартаа лом, хүрзэ, hүхэ бариад, уhалууриин системэ хэжэ ябаhан юм. Тиихэдэ бүхы колхоздо мөөртэй гансахан трактор байhан. Морин агтаар лэ бүхы ажалаа бүтээдэг байгаа бшуу.

«Гигант» колхозой таряашад мүнөө өөрынгөө нютагай суута таряашан С. К. Киселевой баян дүй дүршэлые ажал хүдэлмэридөө халан абахые ехэтэ оролдодог. Мүнөө, илангаяа КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй hүүлээр «Гигант» колхозой таряашад, луговодууд мелиоративна хүдэлмэриие эрид hайжаруулха гэhэн шиидхэбэри гаргаа hэн. Сабшалангаа hайжаруулха хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадая гэхэдэ колхозой юрын гэшүүд хоёр гараа үргэхэ байха.

> „Газарай мелиорациин хараа түсэбые дүүргэхэ гээшэ гансал колхозууд болон совхозуудай, гансал хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ. Энэ ехэ хэрэгтэ манай промышленностиин, илангаяа машина бүтээлгын, химическэ, энергетическэ болон бусад hалбаринуудай промышленностиин хүсэн ба зөөри хабаадуулагдаха ёhотой“.
>
> *(КПСС-эй ЦК-гай майн Пленум дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэhөө).*

Шэнэ Бэрээнэйхид С. К. Киселев тухай мүнөөшье баяр баясхаланта үгэнүүдые дурдан байдаг. Өөрсэ урасхалта Бэрээн голой уhые хаажа, сабшалан, таряалан дээгүүр тарааhаснь тэндэхи зонууд мартаа аал. С. К. Киселев тэрэ гол дээрэ гурбан жэл соо плотина табяа.

Үнгэрhэн сагые, хүдэлмэриин түрүүшүүлые дурдаагүйдэ бүтэхэгүй юм. Юуб гэхэдэ, «Гигант» колхозойхид мүнөө мелиоративна хүдэлмэри алишье талаhаань харалсажа, адли тэгшээр эхилхэнь ха юм.

Эндэшни зуниинь халуун, үбэлынь хүйтэн газар байха. Июль, август hарануудта эгээл ехэ шииг унадаг. Харин май, июнь hарануудта 11-hээ 32 миллиметр хүрэтэр шииг ородог. Иимэ бага шииг ороод байхада хаанаhаа ургаса гарахаб даа. Гадна, иишэ ехэнхидээ аадар орохоёо забдадаг. Тиигэжэ газарай дээгүүрхи хүрьhэ урбуулжа, ялхи нама гаргажархидаг. Бүри гушаад, дүшөөд оной багаар энэ колхоздо уhалууриин хорёод системэ баригдаhан байха. Хамта 4773 гектар таряанай, сабшалангай газар уhалагдаха ёhотой hэн. Тэрэ үеын уhалууриин системэ мэдээжэ ааб даа, бултадаа гараар хэгдэhэн байжа, хэдэн зуугаад гектар газар уhалагдажа үрдигдэдэггүй hааб даа. 1964 ондо бүхы уhалагдаха газарай оройдоол 40 процентнь уhалагдаа. Уhалагдаhан газарhаа тогтууритай hайн ургаса абтана гэжэ дүй дүршэл харуулаа.

Матрешка гэжэ газарта түршалга хэhэнэйнь нимэ дүнгүүдые харуулна:

Уhалалгын схемэ	Шэниисэ гектар газарhаа (центнерээр)	Обёос гектар газарhаа (центнерээр)
Уhалагдаагүй газарhаа	10,6	11,5
Тарилгын урда тээ уhалхада	13,5	15
Тарилгын удаа тээ, мүн ургасын бултайжа байхада уhалхада	19,8	16,8

Эгээл энэ поли дээрэhээ 1947 ондо С. К. Киселев гектар бүриhөө 46 центнер ургаса хураажа абаhан. Тэрэ бүхы полиёо хоёр удаагуур уhалжа, гектар бүридэ 20 тонно аргал шэбхэ гаргажа, үтэгжүүлhэн юм. Тэрэнэйл ашаар баян ургаса абаhан байха. Үндэр баян ургаса абаха гэбэл, агротехническэ ёhо гуримые нэн түрүүн наринаар сахиха хэрэгтэй. Үбэлэй сагта саhа тогтоохо тон шухала. Хэрбээ саhа ехээр тогтообол, газар нилээд шиигтэй байжа, ургасын гарасада түрүүшын үедэ горитойхон нүлөөлдэг ха юм. Гандажа байhан ургасада июлиин, августын бороо балайшье ехэ туhа хүргэдэггүй. Харин буртаг үбhэн үлэмжэ ехээр ургадаг юм.

Зарим ушарта ороохото ургамалнууд июниин hүүлээр hая бултайжа захалдаг. Июлиин бороодо ургаашье hаа, хүсэд адеэшэнгүй, ногоон зандаа үлэшэдэг. Тиимэhээ ургамалые тарилгын урда тээ, мүн hая бултайжа байхадань уhалха тон шухала.

Мүнөө тус колхоз уhалууриингаа ханааб сэбэрлэжэ дүүргээ. Киселевой системээр уhалууриин түхеэрэлгэ хэгдэжэ захалаа. Энэ системээр 663 га таряалан уhалаглаха.

Хэдэн жэлэй туршада газарай хүрьhые элдүүрилхэ гурим ёhые хазагайрууhан дээрэhээ Матрешка гэжэ газарай ехэнхи хубинь уhалагдангүй үлэшэhэн байна. Энэ жэл бүхы газарынь паар болгохо гэжэ үлөөгдөө. hаяын сагта хоёрдохёо хахалагдаха. hүүлэй hүүлдэ огород уhалдаг аргаар таряалангаа ундалуулдаг болохобди.

Киселевско уhалууриин системээр ажаллажа, ургасаяа эрид дээшэлүүлхэ дүүрэн арга боломжотой болохобди. Уhалагдадаг газарай гектар бүриhөө 20 центнер ороохо таряа, 30 центнер үбhэ, 120—130 центнер огородой болон тэжээлэй ургамалнуудые абаха дүүрэн арга боломжо бии гэжэ колхозой таряашадай олон жэлэй дүй дүршэл харуулна.

Ерэхэ жэлдэ уhалагдадаг газарта шэниисэ, обёос, ешмээн, горох, кукуруза ехээр ургуулhанай ашаар колхоз 125 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаха ёhотой гэжэ тоолоод үзэхэдэ харагдана.

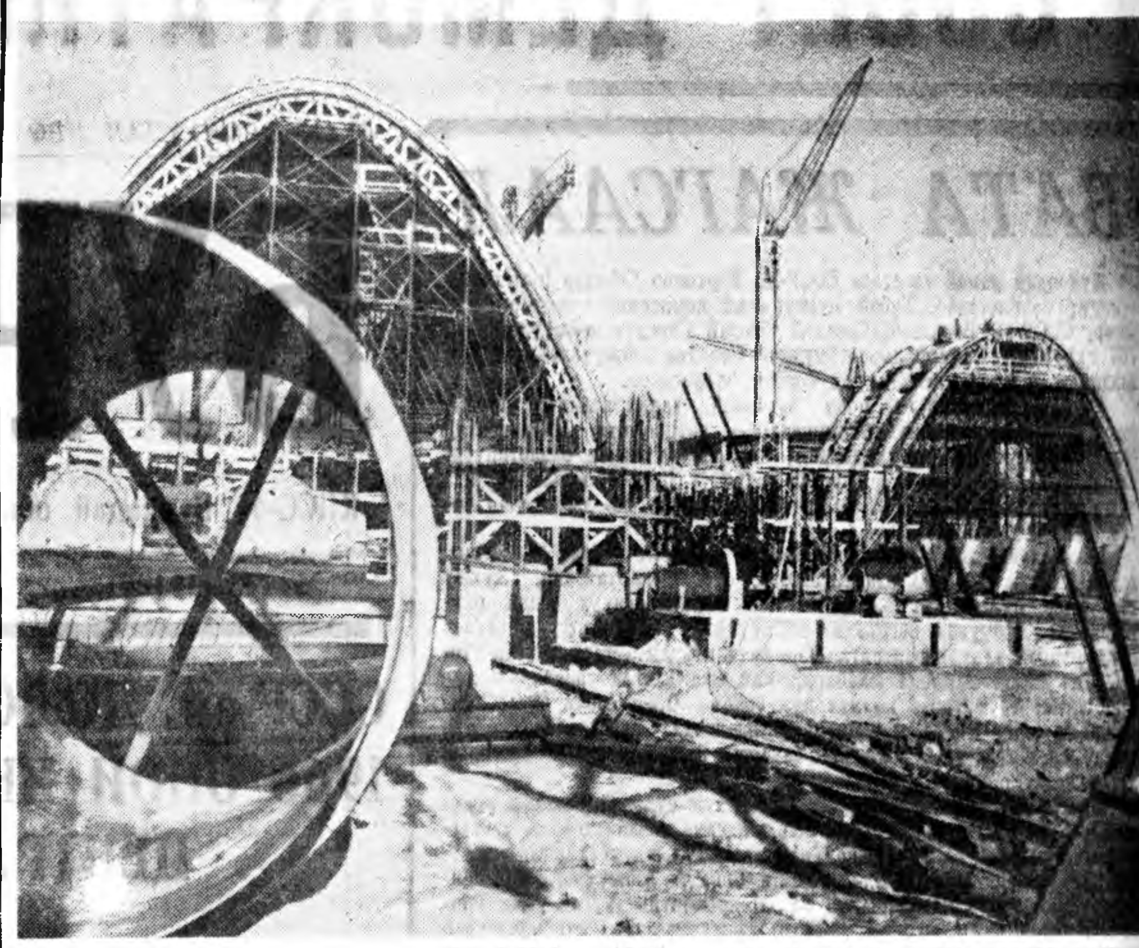
Мэргэжэлтэдэй тоолоhоной ёhоор уhалагдадаг газарай центнер ороохоной өөрынь үнэ сэн 2 түхэриг 62 мүнгэтэ болоно, тиихэдэ уhалагдадаггүй газарай центнер ороохоной үнэ сэн—5 түхэриг 58 мүнгэтэ.

Киселевско системээр хүдэлхэдэ бүхы гаргашаяа тоолоод үзэхэдэ ажахыда хоёр дахин ехэ сэбэр олзо орохо.

А. СМОЛИН,
«Гигант» колхозой түрүүлэгшэ.
А. ДЕРИГЛАЗОВ,
манай тусхай корр.

Заиграево.

ХҮРШЭ МОНГОЛ ОРОНДО

МОНГОЛ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Урдань угаа гээгдэнги байhан орондо промышленностиин мүнөөнэй шэнэ hалбаринууд—химическэ, металл болбосоруулдаг, түлишын-энергетическэ, ашагта малтамалнуудай үйлэдбэринүүд түргэнөөр хүгжэнэ. СССР-эй СЭВ-гэй гэшүүн бусад оронуудай туhаламжаар Дарханда Монголой томо индустриальна центр бодхогдожо байдаг. Зураг дээрэ: Дархандахи барилгын талмай дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Монголдо газар таряалан эртэ урда сагта бии болоhон байгаашье hаа, барилгынь талмай тон багахан байгаа. 1959 онhоо хойшо тон богонихон болзор соо 500 мянга гаран гектар газар хахалагдажа, ашаглагдадаг болоо. Шэниисын, хара таряанай, ешмээнэй ургаса горитойгоор дээшэлээ. МНР-эй таряашад олон зуун жэлэйнгээ түүхэдэ анха түрүүн оронойнгоо хэрэглэмжые талха таряагаар, хартаабхаар, овощоор хангадаг болоо. Зураг дээрэ: МНР-эй Ажалай Баатар Долгор. (ТАСС).

Мэргэжэлтэ дурадхана

ХУРЬГАДЫЕ ЭХЭhЭЭНЬ hАЛГААЖА, ТОБИР hАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛХЭ

Мүнөө хаа хаанагүй үбэлэй хурьгадые эхэhээнь hалгаажа, тусхай отара болгохо үе түлэг дундаа.

hүүлэй жэлнүүдтэ хурьгадые эхэhээнь нэгэн доро hалгаахаяа болижо, хэдэн удаа таhалдаг болошонхой. Түрүүшээр эдээ томо, шадал hайнтай хурьгадые эхэhээнь hалгаана. Арба, арбан таба хоноhон хойноо нүгөө заримыень, бүри багахан, шадал гамираар муунуудыень эхэтэйнь үлөөдэг. Зарим ушарта эдэ багахан хурьгад эхэтэйгээ намар болотор ябадаг. Ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, эдэ хурьгад эхынгээ hүе хүхэжэ, тарган тобир болохо ёhотой гээд, хонишод hанадаг байгаа бшуу.

Энэ ушар алишье талаараа алдуутай, эндүүтэй. Юуб гэхэдэ, багахан хурьгад эхэеэ дахажа, холын бэлшээридэ ябахадаа, эсээд, мүртэйгөөр эдеэлэнгүй хэбтэшэдэг. Мүн үдэрэй халуунда хонидой дундуур байhан хурьгад шахагдажа, ехээр зободог. Эхэтэйгээ суг ябаhан хурьгад эхэеэшье мүртэйгөөр эдеэлүүлдэггүй. Тиимэhээ ехэнхи ушарта хонид үрэжүүлгын үедэ туранхай, шадал тэнхээгээр бирагүйхэн байдаг.

Хурьгадаа 4—5 hаратай болгомсоорнь эхэhээнь hалгааха эрилтэ табигдана. Эрэ эмээрнь, ноохонойнь үнгэ зүhөөр илгажа, хурьгадай тусхай отара бии болгохо ушартай. Нарин ноохотой хурьгадые тусхай отарада суглуулха шухала.

Шадалаар муухан, хурьгадые 250 толгойhоо олон бэшээр илгажа, амяарлан байлгахада шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангахада hайн. Сүүдхын 200—300 граммhаа бага бэшэ концентрированнэ тэжээл үгтэхэ болоно. Тиигэжэ бараг hайн болоторнь түлжүүлээд, шанга хүйтэн болохоhоо урид гүрэндэ тушаахада зохид. Тэдэниие ажахыдаа саашань байлгаhанай хэрэггүй.

Эдэ муу хурьгадые харууhалдаг хонишодые урмашуулха тухай Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерство тусхай захиралта гаргаа hэн. Хэрбээ илгагдаhан муу хурьгадаа намар гүрэндэ дундуур сэгнэлтэтэйгээр тушааhан хонишод нэмэлтэ түлбэри болгон 95 процентhээ дээшэ түлжүүлэгдэhэн хурьгадайнгаа хахадынь абаха болоно.

Эхэhээ hалгаагдаhан хурьгадые дүршэлтэй бэрхэ хонишодто даалгажа үгэхэ шухала. Баримта болгон нэгэ жэшээ харуулая. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо нарин ноохотой 710 толгой түлгэдые илгаад, Жэмбэ Хайдаповта даалгажа үгөө hэн. Үбэлжэлгые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр үнгэргөө. Түлгэдэйнь дунда зэргын шэгнүүр 35 килограмм татана. Заримаань 50—52 килограмм болоhон. Энэ жэлэй бонитировкын ёhоор 76 процентнь эрхим hайн гэжэ сэгнэгдээ. Долоон сантиметрhээ богони ноохотой хонид оройдоол 6 процент болоно.

Хурьгадые hайн бэлшээритэй газарта адуулха шухала. Намарынь талха таряанай hуури дээгүүр бэлшээхэдэ hайн. Тэжээлэй дабhаар хангаха.

Зоотехническэ эдэ ёhо гуримые наринаар сахижа, хони, хурьгадаа адуулбал, амжалта заататуй түйлагдаха байха.

Ф. ЗУБЕНКО,
Хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник.

АЛДУУГАА ДАБТАХАГҮЙ

Үнгэрhэн хабар Аргадын совхоздо хэсүүхэн байдал үзэгдэhэн юм. Малай тэжээл дууhашоо. Үбhэншье байхагүй, hолоомоншье байхагүй! Теэд яаhан байгааб? Али болохо аргань бэдэрэгдээ юм ааб даа, холоhоошье, ойроhоошье зөөхэ ушар гараа...

Мүнөө жэлдэ иимэ байдалда орохогүйн тулада совхозойхид сабшалангаа hайжаруулжа, үрэжэлтэй болгожо байнхай. Луговодууд хабар эртэ сабшалан дээрээ ажаллажа, hубаг ханаабуудаа сэбэрлээ. Хаалтануудые баряа. Мүнөө жэлдэ совхозой луговодууд даадаг участогууд дээрээ үбhэ хуряалгын хүдэлмэри эмхидхэхэ юм. Тиихэдэ совхозой сабшалан, таряалан дээрэ саг үргэлжэдөө хүдэлжэ байха мелиоративна отряд бии болгохо гэhэн дурадхал орожо, луговодууд тэрэниие hайшаагаа.

Оролдосотой хүнэй гараар хэгдэhэн хүдэлмэри аша үрэ ехэтэй гэжэ аргадынхид мэдэдэг. Нёдондо тус совхоздо бүхы дээрээ үбhэ ногооной бага ургаса абтаашье hаань, зарим луговодууд hайнаар ажаллаhан байгаа. Жэшээлхэдэ, Л. Бодиев, Д. Лыгденов гэгшэд даадаг сабшалангаа шанартайгаар уhалжа, гектар бүриhөөнь дунда зэргээр 16 центнер үбhэ хуряагаа hэн. Хэрбээ бүхы луговодуудай иимээр ажаллаhан байбал, тус совхоздо үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхөөр үбhэн сабшагдаха hэн. Совхозой бүхы уhалагдадаг 1452 гектар сабшалан дээрэhээ га бүриин 16 центнер үбhэн хуряагдаа hаа, 23 мянган центнерhээ үлүү тэжээл ниитын малда бэлдэгдэхэ аргатай.

Аргадын луговодууд мүнөө сабшалангаа уhалжа байна. Энэ жэлдэ үбhэ ногооной баян ургаса ургуулхын түлөө мүрысэнэ. hайнаар ажаллаа hаань, үбэлэй үедэ малынь үбhөөр дуталдахагүй байха юм.

Р. БУДАЕВ.

Баргажан.

Буряадай нэгэдэхи АТХ-гай жолоошон Василий Еремеев Түгнын уhалууриин системэдэ ажаллахадаа үдэр бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Виктор Еремеев хаанашье ябахадаа коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргээ дээрэ үргэн ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Еремеев.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ТООГДООГҮЙ БАЙhАН НЭГЭ АСУУДАЛ ТУХАЙ

КПСС-эй Центральна Комитедэй октябриин (1964 он) Пленум манай партиин түүхэдэ ехэ удха шанартай. Тэрэ Пленум хадаа партийна ажабайдалай ленинскэ ёhо гуримуудые хүсэдөөр hэргээгээ, арадай ажахые научна ёhоор, партийна талаар хүтэлбэрилхэ хараа шэглэл шууд сахяар тодорхойлоо hэмнай. Тэрэнhээ хойшо партийна ажабайдалда удха түгэлдэр, шэнэ шэнжэ тухэлтэй эрид хубилалтанууд боложо байна. Партийна эхин организацинуудай, бүлэгүүдэй нүлөө улам үргэдэнэ, дайшалхы шадабаринь бүри хүдэржэн мэргэжэнэ. Энээнтэй хамта коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ, тэдэниие түрүү зэргэдэ жагсаахa талаар нилээд hайн hайн хэмжээнүүд абтажа, хүсэндөө хүргэгдэжэ байна.

Иимэ hайн хубилалтанууд Зэдын аймагай партийна организацинуудаар мүн лэ эли бодоор үзэгдэнэ. Ниитэ олоной зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые толгойлхо, социалис мүрысөө эмхидхэн хүтэлбэрилхэ талаар горитойхон хүдэлмэри партийна организацинууд бэелүүлнэ. Партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин дэлисэ, тэрэнэй элсүүлхы шэнжэ түхэлынь мүнөө үеын эрилтэтэй зохилдон тааралдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэхэтэй хамта партийна хүдэлмэриин хэмжээн аймаг дотор нэгэ жэгдэ, hайнаар табигданхай гэжэ хэлэхын аргагүй.

Зүгөөр эдэ бүхы шухалын шухала асуудалнуудые, аймагтахи партийна ажабайдалые КПСС-эй Зэдын райкомой, аймагай Совэдэй орган болохо «Зэдын үнэн» газетэ өөрынгөө хуудаhанууд дээрэ хэр зэргээр харуулжа байдаг юумэ ааб гэжэ хараад үзэмөөр. Холоhоошье эхи табингүй, энэ мүнөө ябажа байгаа 1966 оной таба hара соо хэблэгдэhэн номернуудые удаа дарааланираябди. Энэ үеымнай удха шанарынь онсо өөрсэ ха юм даа. Хүдөөгэй ажалшад КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө тэмсэжэ, партиингаа XXIII съездые угтажа байhан тусгаар саг байгаа. Съездhээшье хойшо яhала горитойхон саг үнгэржэ байна. Тиимэhээ аймагай газетэ хадаа колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, үргэн ниитэ коммунистнуудай хэрэг үйлые али болохоор үргэн дэлгэрээр харуулхые оролдохо, партийна хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые эрид шууд элирхэйлэн харуулха уялгатай, иимэ эрилтэтэйшье ха юм даа.

Жэлэй эхин багаар партийна организацинуудай социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар хэжэ, бүтээжэ байhан юумыень саг үргэлжэ харуулха хүсэлэнтэй байhан янзатай, КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй эхи табиhан Борьёогой совхозой ажалшадай социалис уялга газетэдэ толилогдобо. Социалис мүрысөөнэй дүрим тунхаглагдаба. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Труднев үнгэрhэн жэлдэ ажахын түйлаhан амжалта, шэнэ жэлэй зорилгонууд тухай газетын январиин 6-най үдэрэй номерой түрүүшын хуудаhанда хөөрэбэ.

Зүгөөр, энэ статья колхозой түрүүлэгшын гү, али ямар нэгэн ахалагша мэргэжэлтын бэшэhэн түхэлтэй. Парткомой секретарь хөөрэжэ байна гэжэ яашье хэлэхээр бэшэ. Эндэ партийна организациин үүргэ, коммунистнуудай хэрэг үйлэ огто харуулагданагүй. Иимэ юрэнхы үгөөр колхозой парткомой секретариин газетэдэ бэшэжэ байхадань тон аягүй. Энэ дутагдал саашадаашье зайсуулагданагүй. Тэрэниие февралиин 5-най номерто толилогдоhон КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Будаевай «Мүрысөөнэй ашаг үрэтэй байхын түлөө» гэhэн статьягаар баримталая. 1965 ондо аймагай колхоз, совхозуудай түйлаhан амжалта процентээр харуулха зуураа, «**Гүрэнэй колхоз, совхозуудай, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд тэмсэхэ үедөө хүдөө ажахын ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар нилээд дүй дүршэл түйлаа**» гэжэ нүхэр Будаев бэшэнэ. Теэд ямар организаци, хайшан гэжэ, яажа мүрысөө эмхидхэдэг дүршэлтэй болоо юм? Нэгэшье бодото баримта, тодорхой жэшээ, партийна организациин, коммунистын ажал ябуулга эндэ байхагүй. Юрэнхы хөөрөөн.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Чойдоковой «Табан жэлэй хараа бэелүүлэгдэхэ» (мартын 3), XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Трудневай «Артелиин ажалшадай хэрэг ба зоригжол» (мартын 13), Борьёогой совхозой парткомой секретарь нүхэр Ванкеевэй «Мүрысөө үүсхэгшэдэйдэ» (мартын 20), «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь нүхэр Жаповай «Уялганууд—болзорhоо урид» (мартын 27) үгэhэн статьянуудай удханы нэгэн адли, партийна шэнжэ түхэлгүй, бэе бэеэ hажаалдан бэшэгдэhэниинь тон гэмшэлтэй.

Энэ үедэ партийна организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолhон, коммунистнууд тухай бэшэhэн нэгэшье статья, корреспонденци, ядахын сагта информацишье олдоногүй. Авторнууд В. Жаркой, Ц. Батуев гэгшэд «Фермын партийна бүлэг» гэhэн бишыхан тэмдэглэл толилоо. hайн эхи табигдаба гэжэ hанагдамаар hэн. Тэдэнэр гансал суглаа татадаг тухайнь хөөрэхэhөө бэшэ юумэ үгы даа. Партийна бүлэгэй хүдэлмэри гансал суглаа, зүблөө зарлалгаар хизаарлагдадаг бэшэ гэжэ мэдээжэ ааб даа. Тиихэ мүртөө «партийна ажабайдал» гэhэн энэ рубрика юундэшьеб газетын аяар 3-дахи хуудаhанда гаргагданхай.

КПСС-эй XXIII съездын боложо дүүрhэнhээ хойшо партийна организацинуудта эмхидхэлэй ехэл юумэн хэгдэhэн байха зэргэтэй. Энэ үедэ Петропавловкын дунда hургуулиин партийна организацида болоhон партийна суглаанай тоосоон толилогдоо. Харин колхоз, совхозуудай партийна организацинуудаар партиин съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө ямар хэмжээ ябуулгануудай хэгдэжэ байhые газетэ уншахадаа олохын аргагүй. Иигэжэ дэбжэн байгаа партийна ажабайдалhаа газетын таhаранги байhаниинь тон гайхалтай.

Энэ үедэ газетын хуудаhанууд дээрэ партийна эхин организациин нэгэшье секретарь, парторг партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулдаг дүй дүршэл тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгөөгүй, партийна организацинуудта боложо байдаг hонинууд тухай мэдээсэл гаранагүй. Сэхынь хэлэхэдэ, редакциин хүдэлмэрилэгшэд даб дээрэ ганса «Партийна ажабайдал» гэhэн рубрика хэрэглээ. Энээнтэй хамта партийна хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые эрид шууд элирхэйлэн, сэхэ руунь бэшэхэ гээшэ ехэ удхатай хэрэг шуу.

Зэдын аймагай партийна организацинууд бултадаа hайнаар хүдэлжэ байна бэшэ хэбэртэй. Энээниие үнгэрhэн үедэ толилогдоhон нүхэр Модоновой ори ганса шүүмжэлхы корреспонденци гэршэлжэ үгэнэ. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениин 59 коммунистнуудhаа бүридэдэг партийна эхин организаци найма hарын туршада оройдоол нэгэ дахин хамтын суглаа хэhэн байна бшуу. Энэ организацида партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин тон хангалтагүй байдалтай байhые элирхэйлэн харуулба. Энээн тухай бүри эртүүр бэшэжэ болохоор байгаа гү? Хэрбээ партийна ажабайдалда анхаралаа ходо табидаг hаань, иимэ байдалые үни хада обёоржо, заhан залаха, тэрэ организацида туhалха гэжэ оролдохо бэлэй.

Юрэдөө, саашадаа партийна ажабайдалай асуудалнууд газетын хуудаhанууд дээрэ ёhото hуурияа олохо сагынь тулажа ерээ. Сахынь хэлэхэдэ, мүнөөдөө газетын хуудаhанда далбагар далбагар статьянууд (мэргэжэлтын зүбшэлнүүд, пенси тухай консультаци гэхэ мэтэ), харин оронуудта болоhон hонинууд, бусад зүйлнүүд ходол толилогдожол байhаар. «Зэдын үнэн» газетын редакци өөрынгөө ухамай бэрхэ, мэргэжэл түгэс ажал ябуулгаар партиин райкомой түшэг тулгуури, партийна организацинуудай дайшалхы туhалагшань болохо уялгатай.

ҺАРАШЬЕ АМГАЛАН БАЙДАЛДА АЛБА ХЭГ ЛЭ

Замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглаха шэнэ үүсхэл Советскэ правительство гаргаһан байна. Замбуулин тухай асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гуйлтатайгаар СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй бэшэһэн бэшэгые СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ майн 30-да ООН-ой генеральна секретарьта барюулһан байгаа. Һарые болон огторгойн бусад бодосуудые ашаглаха, шэнжэлхэ талаар гүрэнүүдэй ажал ябуулгаяа өрхилхэ гол ёһо гурим тушаа уласхоорондын хэлсээ баталха үндэһэ һууриие хаража үзэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Советскэ дурадхалай удха тухай советскэ правительство нэгэтэ бэшэ мэдүүлгэ хэдэг байгаа. Энээнэй удхань, тобшохоноор хэлэбэл, ямар бэ гэхэдэ, имагтал эб найрамдалай болон дэбжэлтын аша туһада, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагдан Һара, огторгойн бусад бодосууд ашаглагдаха ёһотой.

Замбуулиниие шэнжэлхэ талаар оронуудай бүхы ябуулгые амгалан ёһоной гуримтай байлгахые Советскэ Союз эсэшэ сусашагүйгөөр, шууд сэхээр оролдодог юм. Энэ шухала документын бии болоһон ушар совет ороной энэ амгалан ёһоной оролдолгын үргэлжэлэл болоно. Үшөө 1961 ондо замбуулинай дайда соогуур түрүүшын хүнэй амжалтатайгаар ниидэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумай болон Советскэ правительствын гаргаһан мэдээжэ хандалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

...Замбуулиниие шэнжэлэн мэдэхэ талаар илалтануудаа... бүхы арадуудай аша туһада, газар дээрэхи бүхы хүнүүдэй зол хубиин, аша туһын тулада бидэнэр баяртайгаар зорюулхабди.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ, ашаглаха талаар гүрэнүүдэй ажал ябуулгын гол ёһо гуримуудай Декларациие ООН-ой Генеральна Ассамблей Советскэ правительствын үүсхэлээр 1963 оной декабрь һарада баталан абаа һэн. ООН-ой гэшүүн гүрэнүүдэй бултанайнь баталан абаһан энэ документ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Уласуудай хоорондын эб найрамдалые болон харилсаа холбоое дэмжэхэ зорилгоор замбуулинай дайда хэрэглэгдэжэ, мүн замбуулинай дайдые, огторгойн бодосуудые уласхоорондын ёһо гуримай үндэһөөр бүхы гүрэнүүд шэнжэлжэ, ашаглажа шадаха. Зүгөөр тэдэниие гүрэнүүд эзэмдэхэ ёһогүй.

Һарые ашаглаха тухай үгөөе ойлголсохо хэрэгтэ һүүлэй үедэ Холбоото Штадууд бүри ехээр һонирходог болоо. «Һарые интернациональна байлгаха» гэһэн статья соогоо «Нью-Йорк таймс» газета иигэжэ бэшэнэ. «Һара хадаа ямар нэгэн гүрэнэй бэшэ, харин тэндэ хэнэй түрүүн ниидэжэ хүрэһэнһөө дулдыдангүйгөөр бүхы хүн түрэлтэнэй мэдэлэй байха ёһотой... Һара дээрэ олдоһон ямар нэгэн экономическа нөөсэнүүдые ашаглалга Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин мэдэлдэ бүрин хүсэдөөр үгтэжэ болоно». Энэ асуудалаар Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг политикые США-гай президент Джонсон һаяхан үгэ хэлэхэдээ тайлбарилһан байха юм.

Юун болоо гээшэб? Яахадаа США иимэ ехэ эдэбхитэй боложо, Һара тухай уласхоорондын договор баталхыё али бүхы аргаар оролдоно гээшэб? Энэ хадла научна олониитые зарим зэргээр гайхуулна. Юуб гэхэдэ, огторгойн бодосуудые США-гай «булимтаран эзэлжэ абаха», замбуулинай дайдые сэрэгэй зорилгоор ашаглаха эрхые үндэһэлэн бариматалха гэжэ американ политигууд, юристнүүд болон хэблэлэй бүри һая болотор али болохоор һэдэдэг байгаа ха юм. Замбуулинай талаар ООН-ой Декларациин уялгата дүримүүдые тэдэнэр хэрэгсээнгүй арсадаг байһан юм. Теэд энэ хараа бодолынь гүрэн түрын зүгһөө бариматалагдадаг Һанал бодол боложо эхилһэн байгаа гээшэ.

Зарим баримтануудые дурдая... Жэшээлхэдэ, сенатор Г. Беннон—демократическа партиин түрүүлэгшэ — замбуулинай дайдые «дай хэхын» тулада бүри үргэнөөр хэрэглэхые США-гай, тусхай тушаалта хүнүүдые урьалдаг һэн. Тиихэдэ «галзуушуулай» түлөөлэгшэ мэдээжэ Б. Толдуотер мүн лэ иимэ хашхараа гаргадаг байгаа. Эдэ бүгэдын эсэстэ, замбуулинай дайдые сэрэгэй зорилгоор ашаглаха проектнүүдтэ хараалагдаһандань орходоо хэдэн дахин ехэ мүнгэ зөөри США-гай правительство һомолоо. «Тагнуул хэхэ» — хэмэл одонуудые замбуулин руу табилга, газарые тойрон дабшаха, сэрэгэй лабораторинуудай проектнүүдые зохёолго—үһэрюу сенаторнуудай «урьагай» США-гай милитарис этэгээдүүдэй дунда һайшаан дэмжэлгэһые баталан гаршална. США-гай милитарис этэгээдүүдэй ябуулгануудые зүбтүүлхын тулада американ юристнүүд элдэб эсын «теоринуудые» гаргадаг болоһониинь ойлгосотой. Профессор Р. Фальк үнгэрхэдөө иигэжэ хэлэжэрхёо. «Тагнуулшад», «Мидас» болон «Самос» гэжэ хэмэл одонуудые замбуулинай дайда руу табингүйгөөр Советскэ Союзай буу зэбсэг тухай мэдээнүүдые үргэлжэхын аргагүй. Гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһые замбуулинай дайдада дэлгэрүүлхэ һанал бодолые юрист Д. Крэйн бодолгүйгөөр эрид буруушааһан байха юм.

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгануудые хорихо тухай Москвагай договор, тэрэшэлэн хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгтэй хэмэл одонуудые замбуулин соогуур дабшаха замда гаргахагүй тухай СССР США хоёрой үгээе ойлголсолго гэхэ зэргын иимэ шухала документнүүдэй, ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдэй Холбоото Штадуудта зорюута мартагдадаг байһаниинь дээрэ хэлэгдэһэн дээрэһээ ойлгосотой боложо угэнэ.

Гэбэшье, замбуулинай дайдые хэрэглэхэ түрүүшын һайн гол ёһонууд болон уласхоорондын гурим эдэ документнүүд соо найруулагдаһанхай гэжэ һануулха хэрэгтэй. Эдэ гол ёһонууд болон гуримууд замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглаха дүрим зохёохо һайн үндэһэ һуури боложо шадаха байна. Замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглаха талаар уласхоорондын харилсаа байтуулха һанал бодолые совет орон, тэрэнэй юристнүүд хамгаалдаг байха юм. Замбуулинай асуудалнуудые буруугаар тайлбарилдаг, США-гай милитарис этэгээдүүдэй сэрэгэй «хэрэглэмжэнүүдтэ» эдэ асуудалнуудые тааралдуулха гэжэ оролдодог американ юристнүүдые уласхоорондын гуримай талаар совет эрдэмтэд Е. Коровин Г. Задорожный болон бусад элиршэлһэн байха юм. Замбуулинай дайдын амгалан тайбан байхын, тэрэниие ашаглаха ёһо гуримай арадуудай хоорондын эб найрамдал болон хани барисаа батадхаха түүхэтэ шэнэ шата, байгаалиин нюусануудые гүнзэгыгөөр мэдэлгэдэ хүнэй ухаан бодолой шэнэ толотомо амжалтануудые туйлаха бата найдабари боложо угэхын түлөө тэмсэхэ гээшэ бүхы оронуудай юристнүүдэй һайн һайхан зорилго, дэлхэйн түрүү олониитын зорилго болоно гэжэ СССР-эй юристнүүд тоолоно. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар уласхоорондын ёһо гурим тушаа советскэ юридическэ наукын гол бодол эдэ дүримүүд соо найруулан хэлэгдэнэ.

СССР-эй правительствын болон совет юристнүүдэй хэрэшье ехэ оролдолго гаргадаг байгаа һаань, Холбоото Штадууд замбуулинай дайдые амгалан ёһоор ашаглаха тухай уласхоорондын үргэн хэлсээ баталхые удаан саг соо хүсэдэггүй байгаа. Имагтал «Луна-9» гэжэ автоматическа станциин Һарын нюруу дээрэ доргьоогүй зөөлэнөөр, амжалтатайгаар бууһанай, удаань «Луна-10» гэжэ станциин Һарын түрүүшын хэмэл одон болоһоной, Совет Социалис Республикануудай Союзай гербтэй вымпелые Венерын нюруу дээрэ «Венера-3» гэжэ автоматическа станциин абаашаһанай һүүлээр Һара тухай договор баталхые американ тала тусгаар дурадхаһан байха юм.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар совет наукын шэнэ амжалтануудые туйлаһанай ашаар замбуулинай асуудалнуудые уласхоорондын шатаар гуримшуулхада бүри таарамжатай оршон байдал бии болоно гэһэн тобшолол хэхэ бидэнэр эрхэтэй байнабди.

ООН-ой үзэмжэдэ табигдаһан советскэ дурадхалые Холбоото Штадууд дэмжэхэ, хүн түрэлтэн замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглаха баһа нэгэ документые—Һарые, огторгойн бусад бодосуудые шэнжэлхэ, ашаглаха асуудалнуудай талаар уласхоорондын хэлсээе бүри мүнөө жэлдэ баталан абаха гэжэ найданабди.

Ю. КОЛОСОВ, юрист.
(ТАСС).

1966 оной Ленинскэ шангай лауреадууд

ЭЛИТЭ ЕХЭ ЭРДЭМТЭ-ГЕНЕТИК

ХОЕР ЖЭЛЭЙ саада тээ «Советскэ Союз» гэжэ журнал нэгэ иимэ зураг хэблэһэн юм. 1919 оной майн 1-нэй һайндэрэй болохо үедэ Москвада, Улаан талмай дээрэ Владимир Ильич Ленин бүхэзгүй, задагай машина дээрэ һуугаад ябана. Тиигээд Ленин багшын ара талаһаа хуушаарга фуражка үмдэнхэй, зүдэрүү шарайтай хоёр бишыхан хүбүүд бултайнхай харагдана. Тэдэнэй нэгэниинь—Николай Дубинин гэжэ хүнүүд танижа абаа. Тэрэ хадаа мүнөө СССР-эй эрдэмэй Академиин гэшүүн-корреспондент, мүнөө үеын элитэ ехэ эрдэмтэ-генетик болонхой.

Батрак хүнэй хүбүүн Коля Дубинин хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэһэн юм. 1923 ондо 16-тай Дубинин комсомолой путевко абаад байхадаа, хүүгэдэй байшанһаа бэлэг болгон үгэһэн нэгэ хүнжэлтэй, 10 түхэриг мүнгэтэй Москва ерэһэн байгаа. Тиихэдээ Москвагай Гүрэнэй университедэй физико-математическа факультедтэ һурахаяа ородод тэрэниие 1928 ондо дүүргээ һэн. Һүүлээрнь хоёр жэл болоод байхада профессор болобо. Үшөө нэгэ жэл үнгэрэмсөөр экспериментальна биологиин Институдай генетикын лабораториие хүтэлжэ байба.

Энэ зуун жэлэй эхилхэһээ хойшо дэбжэн хүгжэжэ эхилһэн уг залгамжалга тухай эрдэм ухаан болохо генетикые Томас Морган, Рихард Гольдшмидт гэдэг тэрэ сагтаа яахын аргагүй этигэлтэй хүндэтэй хүнүүд толгойлжо байһан юм. Тиихэдээ уг залгамжалгын нэгэ бодос болохо ген гэжэ бии юм гээд тэдэнэр номнодог бэлэй. Олохон эрдэмтэд тэрэниие атомтай сагуулаад, ген гээшэ атом шэнги бутаршагүй хатуу зүйл байха юм гээд дабтадаг һэн.

Теэд, энэ теори 1929 ондо һүнэн һалаха заяатай байшоо. Совет эрдэмтэд Н. Дубинин, А. Серебровский, Б. Сидоров болон бусад шэнжэлэн үзэхэдөө, ген гээшэ бутаран задаржа болохо гээд тодоруулаа. Тэрэниие түрүүшээр олохон генетигүүд, илангаяа Рихард Гольдшмидт буруушаан шүүмжэлбэ. Гэбэшье үнэнтэ дээрэ тиимэ байһан хойнонь совет эрдэмтэд зүбтэһэн байгаа ааб даа. Николай Дубинин шэнжэлээ хэхэдээ, ген тухай шэнэ теори гаргаа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Дубининай нэрэ алдар дэлхэйн эрдэм наука дотор олон дахин дурдагдаһан.

Амиды бодос бүхэн тусгаар тоонной хромостой байдаг юм ха. Жэшээнь, хүндэ—46, шэниисэдэ—28, адуу мориндо—66 хромос бии байха ушартай. Иимэ жама ёһо дүүргэхын хойноһоо дэлхэй байгаали гээшэ тон нарииная хинан харадаг гэнэ. Юрын эрхэ байдалда тэрэ хромоснуудай тоогой хубилха ушар гэжэ тон үсөөн үзэгдэнэ. Эрдэмтэд шэнжэлгэ хэхэдээ, юрэ бусын тооной хромостой бодосуудые бии болгохо гэжэ үни удаан һэдэһэн байгаа. Николай Дубинин дүрбэч хромостой амиды бодосые—эрбээхэйе түрүүшээр гурбандань оруулаад, һүүлээрнь табан хромостой болгожо шадаа һэн. Тиихын тулада 100 мянга шахуу амиды бодосуудые шэнжэлэн үзэхэ ушартай болоо.

1926 ондо Дубининай багша профессор Сергей Четверков уг залгамжалан хубилгаха эшэ үндэһэ зохёоһон юм. Дубинин энэ теориие нэмэлтэ болгожо, амитадай аймагта болохо хубилалтын заршамуудые үндэһэлэн гаргаһан.

Университет дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, оройдоо найман жэл үнгэрөөд байхада, Дубинин гурбан шэнэ нээлтэ хэһэн байна бшуу. Тэрэ бүхэниинь ямаршье эрдэмтые алдаршуулха байгаа. 1946 ондо СССР-эй эрдэмэй Академи Николай Дубининиие өөрынгөө гэшүүн-корреспондент болгожо һунгаба.

...Ядерна физикын амжалтанууд дээрэһээ хэдэн олон асуудалнуудые, тэдэнэй дунда уг залгамжалха асуудалыешье шэнээр хаража үзэхэ болобдоо. Хиросимада уг залгамжалан үбшэлһэн хүнүүдэй тоонь жэлһээ жэлдэ олошордог болоо. Радиоактивна хорото туяан хүн түрэлтэндэ аюул ерүүлжэ эхилээ. 1956 ондо Дубинин СССР-эй эрдэмэй Академиин мэдэлдэ орохо лаборатори бии болгожо, тэндэ радиационно генетикын асуудалнуудые шэнжэлэн үзэбэ.

1961 ондо Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблей советскэ делегациин оруулһан дурадхал баталан абаа һэн. Уг залгамжалгын хубилалтые хоёр дахин түргэдхэдэг радиациин али тухай хоротой байһаниие тодоруулһан совет эрдэмтэ-генетик Николай Дубининай шэнжэлгые ООН тоожо мэдэрээд, тэрэнь ядерна буу зэбсэгэй туршалгануудые хорихын түлөө тэмсэлдэ угаа ехэ хубита боложо броһон байха юм.

Совет эрдэмтэ-генетик Николай Дубининай хэһэн ажал Ленинскэ шанда хүртэһэн байгаа.

В. КУЗНЕЦОВ.
(АПН).

Лобсон ТАПХАЕВ

ХАБАРАЙ ҺҮНИИН ГАЛНУУД

Одод тухай һаналым гэнтэ һамаргаад
Ошобо гэртээ наадаһаа ерэһэн басаган.
Хүбүүн үлэбэ гэшхүүр дээр һанаа алдаад.
Хүбүүнэй зосоо нөсөжо эхилһэн галхан.
Түрүүшын дуран хагданда ороһон түүдэгшүүл.
Тэрүү-тэрэ, үнэхөөр, хагданай түймэр
Улайрна, сорobхино, унтараад абана бүүдэгшэн.
Улдаахан хүлөөрөө һалхи дахан гүйнэ.
Хабарай һүни галнууд тухай бодоном.
Хагданда өөрөө түймэр табижа ябатарни.
Өөрым зүрхэн нэгэл мэдэн гэнээм
Өөхэн дэндли хайлажа байгаа бэлэй.
Һананам, инаг, һаргадаг һэм нюдэнһөөш,
Һарбайһан гарнуудшни гал шэнги халуухан.
Тэды холоһоонь дахяад бусажа мүнөө
Түрэһэн гуламтым түлиш гэжэ һануулхам.
Хабарай һүни хүнэй жаргал, ажабайдалшье
Мүшэд шэнги тиимэ элихэн тобойхо.
Харанхы сооһоо бадаржа ябаһан найдалшни
Ханхинаса хажуудахаяа энэхэ.
Оршон тойрон галнууд, галнууд....
Орой болотор сонхонууд галтай.

Инагаа тэбэриһэн халуухан гарнууд,
Гуниглаһан зүрхэнүүдшье галтай.
Хабарай һүни Ташье
галнуудыел хараналта
Харанам эгээл хурса, ялагар,
Тарялан дээгүүр
Таршагаһаһан абяантай хамта
Яларжал байһан,
Ябажал байһан гал!
Догдон Нутада Дондиб нүхэрни хахална.
Унтараагүй галаарнь
Унтаагүй шарайень танинам.
Данко шэнги,
Зүрхэеэ урдаа бариад лэ,
Гэрэлтүүлжэ ябана гээд,
юундэшьеб,
һананам.
Хабарайм һүнниин галнууд,
тан тухай бодон.
Хамаһаа найдамтай, хамаһаа ялагар
Ябажа байһан тэрэ ехэ гал дахан
Ябажал ябанам!
Ябажал ябахаа һананам...

ЗОН ХОДОДОО ДҮҮРЭН

Гүрэнэй Ленинэй ордентэ оперо, балетэй театрай артистнарай аяншалга Братскын хүн зониие ехээр һонирхуулна. Тэндэхи зон артистнарай концерт хаража һонирхоһон тухайгаа хөөрэнэд. Городой барилгын талмайнуудай нэгэнэй главна бухгалтер Геннадий Матвеевич Аржитов иигэжэ хэлэнэ:

— Буряад театрай амжалта намайе баярлуулна, омогорхуулна. Тэрэнэй аяншалга тон һайхашаалтайгаар үнгэргэгдэжэ байха юм. Гэбэшье хараха хүнэй олон дээрэһээ билет хүртэнэгүй.

Артистнар промышленна предприятинуудай, хүдөө нютагуудай клубуудай сценэ дээрэ наада харуулна.

Н. МАТОРИН.

П. И. ЧАЙКОВСКИИН НЭРЭМЖ ЭТЭ III УЛАСХООРОНДЫН КОНКУРС

МОСКВА. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ III уласхоорондын конкурс. Виолончелистнүүд болон скрипкэшэдэй наадалгын хоёрдохи тур боложо байнхай, харин пианистнууд болон дуушад нэгэдэхи турые эхилхэ жреби барихаяа байнхай. Зураг дээрэ: 1. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй консерваториин Ехэ зал соо Олег Крыса (СССР), 2. Стефан Кейтс (США), Екко Сато (Япон) гэгшэд наадажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

УГ ЗАЛГАМЖАЛГА ТУХАЙ ЭРДЭМ УХААНАЙ ЗОРИЛГОНУУД

Николай ДУБИНИН, СССР-эй Наукын академиин гэшүүн-корреспондент, СССР-эй АН-ай Генетикын Институдай директор

Шэнэ ашаг ехэтэй үүлтэрэй мал, баян ургаса үгэдэг ургамалнуудые бии болгохын зорилгоор амиды бодосууд дотор болодог ушар шалтагаание, микроорганизмуудай, ургамалнуудай болон амитадай селекциин генетическэ хуули ёһонуудые саашадань шэнжэлхэ, уг залгамжалдаг үбшэнүүдэй генетикын асуудалнуудые тодорхойлон шэнжэлхэ гэжэ 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагданхай.

Хэдэн олон эрдэм ухаанай дунда мүнөө энээнһээ хойшо илангаяа ехээр хүгжэхэ эрдэм шэнжэлгын асуудалнууд тусгаар шалгарха болоно. Тэдэнэй дунда уг залгамжалха тухай, мүн амиды бодосуудай организмуудай шэнэлэн хубилха тухай эрдэм болохо—генетикэ гээшэ оролсохо юм. Уг залгамжалга хадаа ажамидаралай үндэһэн шэнжэ шанарнуудай нэгэн болохо ушартай. Тэрэ хадаа удаадахи үеын организм бүхэнэй түхэл маягай ямар байхыень тодорхойлжо шадана. Тиигээд ерэхэлээрээ, ажабайдалые шудалан үзэхэ гэжэ хүсэбэл, бидэнэр уг залгамжалгын ушар ёһые шудалан үзэхэ зэргэтэйбди.

Эдэ бүгэдэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, генетикэ гээшэ мүнөө сагай естествознаниин эгээн гайхамшагта эрдэм ухаанай нэгэниинь болохо байна бшуу. Тэрэ хадаа организмуудай уг залгамжалгые залан ударидаха зорилго урдаа табина. Уг залгамжалха ушар ёһыень ойлгожо абаад байхадаа, ажамидаралай эшэ үндэһые шудалан үзэхэ болонобди.

Һүүлэй 15 жэлэй туршада соо генетикын хүгжэлтэ бүхы биологиие шэнэлэн хубилгаһан шэнжэ шанартай байһан юм. Уг залгамжалгын материальна эшэ үндэһые дэлгээн гаргаад байхадаа, тэрэ уг залгамжалха асуудалда хамаархан оролсохо аргатай болохо байһамнай ойлгосотой ааб даа.

Тэрэмнай юуб гэхэдэ, нэгэн талаһаа эрдэм ухаанай үндэһэ һуури дээрэ ондо ондоо түрэлэй адууһа малай шуһыень ниилүүлжэ, һайн үүлтэртэй болгохо; мүн ондо ондоо ургамалнуудай хоорондоһоо ашаг шэмэ ехэтэй аад, нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруу ургамалнуудые бии болгохо гэһэн удхатай. Гэхэһээ байтагай, уг залгамжалгын химическэ эшэ узууртань хүрэхэ арга бии юм байшоо. Энэ талаар атомна элшэ хүсэ хэрэглэхэ ябадал айхабтар ехэ юумэ бүтээжэ үгөө. Жэшээнь, атомай элшэ хүсэн болон химическэ бодосууд клеткэ руу нэбтэрэн ороод байхадаа, тэндэхи бүридэлгые ондоо болгожо хубилгаха шадалтай байна ха юм.

Энэмнай саашадаа ехэл юумэ бүтээжэ шадаха ушартай. Орон доторнай радиационно болон химическэ аргаар ургамалай шанар болон адууһа малай үүлтэр һайжаруулха тушаа шэнжэлэн үзэхэ горитой ехэ ажал хэгдэнэ. Мүнөө хүн зониие эмшэлхэ аргалха болон хүдөө ажахые дэбжүүлхэ антибиотигуудые хэрэглэдэг болоошомнай имагтал радиационно болон химическэ аргаар уг залгамжалгые шэнэлэн хубилгажа байһанай аша габьяа мүн болоно.

Хүдөө ажахын ургамалнууд тушаа шэнэ арга метод хэрэглэдэг болоһоной ашаар түхэл шанараараа һайн гэгшын шэниисэ, томат, хүбэн, хартаабха ургуулжа абаха аргатай болообди.

Ургаса дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмэ ехэ болгохо гол асуудалнуудые шиидхэхын хажуугаар, генетикэ гээшэ медицинын айхабтар шухала асуудалнуудта тулажа ерээд байна. Уг залгамжалһан, мүн эхэһээ түрэхын айхабтар хүндэ хэдэн зуун үбшэн тахал бии юм гэжэ мэдээжэ. Мүнөө үедэ Францида бэе махабадай болон ухаанай талаар эрэмдэг дутуу 1,5 миллион гаран хүүгэд бии гэжэ дансада оруулагданхай. США-да тиимэшүүл бүхы хүүгэдэй 5 хуби шахуунь түрэдэг юм. Иимэ эрэмдэг дутуу үхибүүдэй олоороо түрэжэ байгаашань Америкын Холбоото Штадуудта тиимэ гэшэгүй ехэ хохидол үзүүлнэ гэжэ урдын президент Кеннеди нэгэн үедэ хэлэһэн байгаа.

Ухаагаар дутуу уймар, ахир яһа дорой, шуһаяа гараха зүрхэ һудаһанай үбшэн гээшэ имагтал уг залгамжалан дамжадаг байна ха юм. Мүн баһа, эхэ соогоо муугаар бүридэһэнэй шалтагаанаар хүрэдэг үбшэнүүд үсөөн бэшэ бии гээд мүнөө элирэнхэй. Һүүлэй 4—5 жэл соо хүниие шэнжэлхэ цитогенетикэ гэжэ нэрэтэй эрдэм ухаанай шэнэ һалбари бии болоо. Тэрэмнай хүнэй анхан эхэ соогоо бүридэһэн бодосуудые шэнжэлэн үзөөд байхадаа, ямар үбшэн хүрэһэниие танижа абаад, эмшэлхэ эдэгээхэ аргыень бэдэрхэ хэрэгтэ врачнуудта туһална. Генетикэ гээшэ рак үбшэниие эмшэлхэ асуудалда хамаархадаг болоо. Рак үбшэнэй яажа бии болодог тухай асуудал мүнөө сагай медицинын болон биологиин туйлай ехэ асуудалнуудай нэгэн мүн. Иимэ хорото хабдар халаа хүнэй клеткэ соохи бүридэлгэтэй холбоотой гэжэ мүнөө элирээд байна. Тиигээд ерэхэлээрээ, энэ хорото хабдарай нюуса таамагые мэдэжэ абалгада генетикын али тухай ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элирнэ бээзэ.

Замбуулиниие эзэмдэлгын дэлгэржэ байһанай дашарамда, генетикын урда яһала ехэ зорилгонууд табигдана. Мүн медицинын талаар табигдаһан туйлай шухала зорилгонууд генетикэ хүгжөөхые эринэ. Хүнэй уг залгамжалгые шэнжэлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ эхэһээ түрэхын эримдэг дутууе эхэһээ түрэхын эридэг дутууе зайсуулха тэмсэл бэелүүлжэ, тэрэнэй уг шалтагааниие мэдэжэ абаха, мүн биологиин талаар хүнэй ерээдүйн байдал ямар болохоб гээд хаража үзэхэ аргатай болохобди. Ажамидаралай ушар удха тухай, тэрэнэй уг гарбал тухай, ажабайдал залан ударидаха арга метод бии болгохо тухай, мүн замбуулин руу ниидэжэ ошоходо газар дэлхэй дээрэхиһээ ямар илгаатай байхыень мэдэжэ абаха гээшэ генетикые саашадаа хүгжөөхэ арга замуудтай нягта холбоотой юм.

(АПН).

Улаан-Удэ хотымнай ажалшад городойнгоо 300 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэжэ байна. Предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүд газаа зосоогуурхяа сэбэрлэжэ шэмэглэнэ, сэсэрлиг, жэмэстэ модонуудые тарина. Дээдэ зурагта — городһоо Үдын урда бэе руу харахада, доодо зурагта — республиканска больницын ажалшад газаагуураа сэсэг тарижа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

ОРОЛДОСОТО АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэдэй тосхондо орон сасуу шэлээр хушагдаһан олон теплицэнүүдые арга баша обёорхо байхат. Энэмнай гүрэнэй сорт туршалтын участогой юм. Овощой—үгэрсэ, помидорой элдэб сортнууд туршагдажа байдаг.

Теплица соо орожо ерэхэдэ, алишье талаһаань—дээрэһээнь, хажуу талаһаань наранай гэрэл сасарна, тон дулаахан. Хайшаашье хара—үгэрсэ, помидорой набшанууд ногооржо, ямар нэгэн сэсэрлиг саад соо орожо ерэһэндэл. Үгэрсэ, помидорнууд үни хада эдеэшэжэ эхилһэн, ногоон, улаан үнгэнүүдээр яларна.

Ороходо хонь-жэл, үргэлжэ ногоорһон набша сэсэгүүдэй сагуур хүдэлжэ байһан хүнүүдые харахань бэрхэтэй. Зурууд хоорондуур ябаһаар теплична комбинадай бригадир Анна Алексеевна Гавриловатай уулзабабди.

—Бараг һайн ажаллажа байнабди. Энэ жэлдэ ургашатай, урма баяртайшье хүдэлнэбди,—гээд Анна Алексеевна манай асуудалда харюусан хөөрэнэ.—Үгэрсын түрүүшын ургаса бүри мартын 25-да хуряагда һэмди. Городоорхин үгэрсымнай амта туршаһандэ байжа болохот, хуряаха үдэртэмнай хэдэн машина ерэжэ абаашадаг лэ.

Зугаагаа үргэлжэлүүлжэ байтараа, эндэхи агроном нүхэр Карпова ерэжэ, комбинадайнгаа ажал хабсарһан тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгөө һэн.

Комбинат хамта 6 теплицэтэй юм. Тэрэнэй гурбаниинь—үбэлэй, хоёрынь—хабарай, нэгэниинь расрасада ургуулагдадаг байна. Шэл дороохи бүхы талмайнь 0,20 гектар эзэлдэг. Тэрэнэй 63 процентынь ургамалнууд эзэлнэ. Нэгэ теплицын хоёр секцидэ помидор ургуулагдана, бусэдтань үгэрсэ таригдана. Элдэб сортнууд туршагдана, мүн наймаандашье гараха сортнууд таригдана.

Мүнөө жэлэй түрүүшын зарим дүнгүүд гэбэл, үбэл таригдаһан үгэрсэ мартын 25-һаа хуряагдажа эхилээ, хабар таригдаһаниинь майн 13-һаа. Хамта дээрээ 25 гаад центнер үгэрсэ хуряагдажа, худалдаа наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой предприятинуудта эльгээгдэһэн байна. Тиихэдэ үбэлэйхиһөө 9 центнер помидор суглуулагданхай. Хабар таригдаһаа арбаад хоногһоо суглуулжа эхилхэнь.

Эдэ бүгэдые мүнгэн дээрэ абажа тоолобол, 23,5 мянган түхэриг олзо ороод байна.

100 центнер үгэрсэ, 9 центнер помидор... Эдэ тоонууд үшөө юушье хэлэжэ үгэнэгүй. Теплична комбинадай хүдэлмэришэдэй хэжэ байһан ажалые, түйлажа байһан амжалтые ойлгохын тула эдэ тоонуудые гектар уехэ харгэгтэй. Ехэл һонирхолтой, сэдьхэл баясамаар тоонууд гаража ерэнэ.

Үгэрсын ургаса гектар дээрэ гоолохдо 2200 центнер болоно. Помидоройнь—600 центнер. Иимэ үндэр ургаса түйладаг ажахы, ажахынгаа байтагай туршалгыншье участогуудые манай орон дотор (республика дотор гэнэ бэшэдэ) олохонь бэрхэтэй юм.

Үнгэрһэн жэлдэшье тон һайн үрэ дүн түйлаһан байгаа. Тиигээд СССР-эй Арадай ажахын түйлалтын выставкын главна комитедэй шиидхэбэреэр 1965 ондо түйлаһан амжалтынгаа түлөө Буряадай гүрэнэй сорт туршалгын участогые даагша Виталий Иванович Левенко алтан медаляар, тус участогай теплична комбинадай бригадир Анна Алексеевна Гаврилова, хүдэлмэришэд —Степанида Ивановна Спиридонова, Полина Ивановна Унагаева гэгшэд бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байна.

— Манай ажалда үгтэһэн үнэтэр сэгнэлтэ бүри ехэ ажалтада зорихүүлнэ,—гэжэ эдэнэр мүнөө хэлэнэ.—Табан жэлэй түрүүшын жэлдэ теплицэнээ хамта дээрэһээ 400 центнер үгэрсэ, 50 центнер помидор хуряажа абаха үялгатайбди. Хэлэһэндээ хүрэхэл байхабди. Мүн туршалгаа хэжэ үргэлжэлүүлхэ байнабди.

Теплицын хүдэлмэришэдэй ажалай түлөөһэн тухай хэдэн үгөөр тоггоолтой. Ургуулагдаһан нэгэ килограмм үгэрсын түлөө 10 мүнгэ, 1 килограмм помидорто—30 мүнгэ түлэгдэнэ. Даабаринһаа гадуур суглуулагдаһан үгэрсэ, помидорой үнэ сэнгэй 8 процентынь теплица соо сэхэ ажаллагшадта, 4 процентынь кочегарнуудта түлэгдэнэ. Хэһэн түйлаһанайнгаа түлөө хады түлбэри абахаа мэдэжэ ажаллахада урматай, хүдэлмэришэдшье оролдосотойгоор ажаллана.

Тиимэһээ тэдэнэй үгэдэ найдажа, хэлэһэндээ хүрэхэ байһандань этигэжэ болоно.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

БЭЛЭДХЭЛШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Зэдын аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй контороо хүдөө ажахын продукциинуудые худалдан абаха, бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, байгша оной нэгэдэхи кварталда һайнаар хүдэлһэнэй түлөө Буркоопсоюзай болон Потребкоопераци ба гүрэнэй худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа. Мүнөөшье энэ амжалтаяа һулдаханагүй.

Эндэхи долоон хүдэлмэрилэгшэдтэ коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдонхой. Тэдэнэй тоодо лаборантка Л. А. Вершинина, штатна агуушан Д. Д. Жигжитов, хүдэлмэрилэгшэд Н. И. Москвитина, Н. С. Юролтуева, Ц. Д. Ванданова болон бусад ороно.

В. МИХАЙЛОВ.

ТОБШО ҺОНИНУУД

⊙ Болбосоролой аттестат абаһан 1600 хүн Улаан-Үдэ городой промышленна предприятинуудта ажаллахаяа ошохонь.

⊙ Республикымнай хүдөө ажахынхид 2700 гаран залуу мэргэжэлтэдээр нэмэхэнь. Хоринь, Зэдын аймагуудта—залуу хонишод, Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудта шубуушад бүри олошорхонь.

⊙ Баяар дунда һургуули түгэсхэгшэдэй дундаһаа 840-ниинь тракторист-машинистэр у д а й, 60-ниинь электригүүдэй курсануудта эльгээгдэхэ.

⊙ Худалдаа наймаанай, хамтын эдеэ хоолой болон ажалшадые хангалгын предприятинууд басагадые илангаяа хүлеэнэ. Буркоопсоюзай, республикын худалдаа наймаанай министерствын дэргэдэ эмхидхэгдэхэ курсануудта 630 хүн һураха.

⊙ Багшанар болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ курсанууд сентябрь һарада нээгдэхэ. Тэндэ 400 гаран хүбүүд, басагад һуралсаха юм.

⊙ Мүнөө жэлдэ профессионально-техническэ училищинуудта урда жэлнүүдэйхиһээ 1000 хүн үлүү олон абтаха.

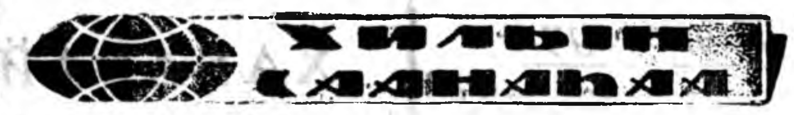
⊙ Республикын техникум болон училищинуудта болбосоролой аттестадуудтай 120 хүн нэмэжэ орохо.

⊙ Уран зурагай музейдэ совет Зүүн зүг тухай выставкэ һаяхан нээгдэбэ. Совет Зүүн зүгые харуулһан нүүдэл выставкэ Улаан-Үдэдэ ерээ.

Владивосток, Хабаровск, Магадан, Якутск, Улаан-Үдэ, Шэтэ городуудай уран зураашадай хүдэлмэри энэ выставкэдэ харуулагдана.

Буряадай республикын уран зураашадһаа Казанский, Мételкин, Тимин, Гончар, Федоров болон бусадай зурагууд эндэ бии.

⊙ Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай артистнууд мүнөө Братск городто зүжэг харуулжа байна. Арбан зүжэг табяа, үшөө дүрбые табиха. Һүүлээрнь Ангарск ерэжэ, июниин 20-һоо зүжэгүүдээ харуулжа эхилхэнь.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесси

ЖЕНЕВЭ, июниин 14. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сессиин нээгдэһэн тухай урда тээнь мэдээсэгдээ һэн.

Изабелла Блюмэй эхилэлгын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи пунктаар Урда Вьетнамай эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөнэй комитедэй түлөөлэгшэ Динь Ба Тхи элидхэл хээ. Урда Вьетнамай амгалан хүн зониие американ сэрэгэйхидэй жэгтэй шэрүүнээр хашажа хэһээжэ байһан тухай тэрэ хөөрөө. Арадай зүгһөө шоо шобто харагдан, үзэн ядагдадаг Сайгондохи засаг түрын һанал сэдьхэлэй, политическэ талаар хүсэдөөр доройтожо байһан тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглэээ.

Урда Вьетнамай делегат үгэеэ хэлэжэ дүүргээд трибунаһаа буухадаа, ДРВ-гэй делегадые аха дүү ёһоор тэбэрижэ таалаа. Хойто болон урда талын вьетнамайхидай хани барисаанай мэдэрэлэй нигэжэ үзэгдэлгые зал соо байгшад хүл дээрээ бодон зогсожо, нэрьемэ шанга альга ташалгаар угтаа.

ДРВ-гэй эб найрамдал хамгаалха комитедэй түлөөлэгшэ Нгуен Дыу Тинь зүбшэхэ зүйлэй мүн лэ нэгэдэхи пунктаар элидхэл хэхэдээ, оронойнь газар дээгүүр американ бомбардировщигуудай дээрмэшэн ёһоор ниидэдэгые шоо шобто хараһан байна.

ОАР-ай эб найрамдалай тала баригшадай Национальна соведэй генеральна секретарь Халид Мохи Эд-Дин Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр колониальна гуримай һандаран һалаһанһаа уламжалан, дэлхэй дээрэ болоһон угаа ехэ хубилалтанууд тухай тэрэ һануулаа.

Социалис оронуудай бии байһан баримта, мүн хүгжэжэ байһан оронуудта тэдэнэй үзүүлдэг һайн һайхан сэдьхэлэй туһаламжа баруун оронуудай империалис монополинуудай ээрхэлгые һулаpуулаа гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Хүгжэжэ байгаа оронуудтахи бүхы революционно хүдэлөөнүүдэй, эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөнүүдэй нэгэдэлтэй байхань, империализм болон дайнда эсэргүүсэдэг бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлтэй байхань шухала гэжэ тэрэ заагаа.

Зүбшэхэ зүйлэй хоёрдохи пунктаар—Европодохи аюулгүй байдалай түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэхэ талаар арадуудай хэхэ ябуулганууд тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президиумэй гэшүүн Раймон Гюйо элидхэл хээ.

Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг хүсэ баримталха политика гэдэгынь мүнөө хүсэдөөр урагшагүйдөө, НАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэл һандаран һалажа эхилээ гээд Франциин түлөөлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

Европодо ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха тухай хэдэ хэдэн оронуудай оруулһан дурадхалнууд тушаа, НАТО-гай оронуудай болон Варшавска договорой гүрэнүүдэй хоорондо добтололсохогүй гэһэн хэлсээ баталха тухай Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай дурадхалнууд тушаа, Европын түбэй хубидахи шахардуу шанга байдал һулаpуулха зорилгоор ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Рапацкиин дурадхал тушаа Гюйо һануулаа.

Удаань зүбшэхэ зүйлэй мүн лэ энэ пунктын «Буу зэбсэг хуряалга» гэһэн бүлэгөөр Швейцариин парламентын ахамад депутат Карл Деллберг элидхэл хээ.

ЖЕНЕВЭ, июниин 14. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй пленарна заседани дээрэ үсэгэлдэр үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалда ехэ бэрхэтэй үеын тохёолдоод байхада Соведэй сесси үнгэржэ байна гээд советскэ түлөөлэгшэ А. Е. Корнейчук тэмдэглээ. Вьетнамда Холбоото Штадуудай хэжэ байһан дайн байлдаан уласхоорондын шахардуу шанга байдалые улам хурсадуулна. Энэ дайнай болюулагдаагүй сагта оршон байдалые һулаpуулжа эхилхэ аргагүй байна.

Зүүн-Урда Азида боложо байһан ушарнуудта өөрынгөө хандалгые Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет тодорхойлонхой гээд А. Е. Корнейчук хэлээ. Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан баатарлиг вьетнам арадта бидэнэр хүсэдөөр таларханабди. Вьетнам арадтай талархалгын уласхоорондын хүдэлөөнэй ямар ехэ хүсэтэй байһыень американ империалистнууд мэдээд байна. Энэ хүдэлөөндэ Холбоото Штадуудайшье үнэн сэхэ хүнүүд олоор хабаадалсана.

Американ ээрхэг түримхэй ябуулгые болюулха уряатайгаар эб найрамдалай нийтэевропын аяншалга үнгэргэхые, вьетнам арадтай һанал нэгэдэлгын ябуулгануудые таарал-дуулха зорилгоор Европын, Азиин, Африкын, Латиин Америкын оронуудта Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, уласхоорондын бусад организацинуудай нэрэ хүндэ ехэтэй делегацинуудые эльгээхые А. Е. Корнейчук дурадхаа.

Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй хэрэгтэй эсэргүүгээр һүүлэй үедэ харата аашануудай ехээр хэгдэдэг болоһон бүмбэрсэг дэлхэйн баһа нэгэ район тушаа эб найрамдалай тала баригшад һэримжэеэ һулаpуулха ёһогүй гээд А. Е. Корнейчук хэлээ. Куба тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тэрэниие США-гай ээрхэг түримхэйшүүл амар байлгахые хүсэдэггүй байха юм.

Харата ааша гаргагшад аюултай юумэ хэнэ гээшэ. Энэ баатарлиг аралай арад гансаарданги бэшэ байна бшуу. Энэ аралай зон урда мэтэ манай дэмжэлгые батаар хүлеэжэ мүнөөшье шадаха байна.

Национально-сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байһан гү, али империалистнуудай сэрэгэй интервенцидэ эсэргүүсэн, арадуудай дотоодын хэрэгүүдтэ али бүхы янзаар хамааралсан оролсолдо эсэргүүсэн, өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые, эрхэ сүлөөе хамгаалжа байһан Азиин, Африкын болон Латиин Америкын бүхы арадуудта бидэнэр таларханабди.

Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнууд, тэрэшэлэн эб найрамдалай түлөө хүдэлөөнэй зарим дотоодын асуудалнууд, шухала гол ёһонууд тушаа А. Е. Корнейчук тоггожо хэлээ.

Эб найрамдалай тала баригшадай бүхэдэлхэйн хүдэлөөн бүхы совет арадай үргэн ехэ, бата туһаламжые ходоол хүлеэжэ шадаха гэжэ би омогорхолтойгоор хэлэжэ шадаха байнаб гээд А. Е. Корнейчук мэдүүлээ. Совет арадай эрмэлзэлгэ, дура хүсэл Совет гүрэнэй амгалан ёһоной гадаадын политикаһаа харагдана.

СССР-эй политика шууд сэхэ, хубилашагүй юм. Энэ хадаа эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй политика, өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудые дэмжэхэ политика болоно. Энэ хадаа буу зэбсэг хуряахын түлөө, хүн түрэлтэндэ үзэгдөө дуулдаагүй хохидол ушаруулха байһан дэлхэйн термоядерна дай зайсуулхын түлөө тэмсэлэй политика болоно. Энэ хадаа нийтын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар оршон байха политика болоно.

Иимэ хараа шэглэл КПСС-эй XXIII съезд дээрэ шэнэ хүсэтэйгөөр лаблан батадхагдаа.

Эб найрамдалда дуратай бусад хүсэнүүдтэй Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй харилсаа холбоо байгуулха, энэ харилсаа холбооной эмхидхэлэй тухэл маягай ямар байха тухай асуудалые А. Е. Корнейчук табиһан байна. Холбоо барисаа байгуулха талаар ВСМ-гэй президиумэй дэргэдэ комисси байгуулхые, саашадаа ябуулгануудаа таарал-дуулха уласхоорондын центр бии болгожо, бусад эб найрамдалда дуратай шэглэлнүүд болон организацинуудтай адли тэгшэ эрхэтэйгээр Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй энэ центртэ харилсан ажаллахые тэрэ дурадхаа.

Арадуудай һанаа сэдьхэл зобоодог тиимэ үг зорилгонуудай аша туһын тулада эб найрамдалай тала баригшадай бүри ехэ эдэбхитэйгээр, улам эршэтэй шангаар ябуулга хэхын тулада советскэ делегаци сессидэ хабаадажа байһан бусад бүхы делегацинуудтай хамта хамаг шухала юумэ хэхээр бэлэн байна гээд А. Е. Корнейчук онсолон тэмдэглээ.

Хилын саанаһаа

Алжирай национальна банк байгуулагдаба

АЛЖИР, июниин 14. (ТАСС). Алжирай национальна банк байгуулха тухай декредтэ АНДР-эй Революционно соведэй түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен гар табяа. Оронойарадай ажахыда, хамагай түрүүндэ социалис секторэй предприятинуудта, мүнгэ һомололго һайжаруулха зорилгоор шэнэ банк байгуулагдаа.

Индонезидэхи байдал

ПАРИЖ, июниин 14. (ТАСС). Индонезиин правительствын урдын 18 министрнүүдэй зариманайнь хэрэгүүдээр удахагүй сүүд эхилхэ гээд Индонезиин генеральна прокурор генерал-майор Сугихарто үсэгэлдэр мэдүүлээ. Тэдэнэр энэ оной мартда арестовалагдаһан байха юм. Энээн тушаа Франс Пресс агентствын юрреспондент Джакартаһаа мэдээсэнэ. Министрнүүдэй хэрэгүүдэй даб дээрэхи мүрдэлгэ дүүргэгдээ гээд Сугихарто нэмээжэ хэлээ. Тэдэнэй зариманиинь өдилгэ абаа, нүгөөдүүлынь нёдондо жэлэй октябрьда гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгэдэ хабаадалсаа гэжэ гэмнэгдэнэ.

Арестовалагдаһан министрнүүдэй хэниинь сүүдтэ үгтэхэб гэжэ нэрлэхэһээ генеральна прокурор арсаһан байха юм. Урдын гадаадын хэрэгүүдэй министр Субандрио, премьер-министрэй урдын гурбадахи орлогшо Хайрул Салех гэгшэд арестовалуулагшадай дунда бии.

НЬЮ-ЙОРК, июниин 14. (ТАСС). Уласхоорондын валютна фонд болон шэнэдхэн байгуулгын, хүгжэлтын уласхоорондын банкда дахяад орохо гэжэ Индонезиин правительство шиидхээ гээд Индонезиин финансын министр Сумарно үсэгэлдэр мэдүүлээ. Энээн тухай Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Джакартаһаа мэдээсэнэ.

Индонези нёдондо жэлдэ ООН-һоо гаран гасуугаа, уласхоорондын валютна фондһоо, уласхоорондын банкһаа гараһан байгаа.

США ээрхэг түримхэй ябуулга хэнэ

ЛОНДОН, июниин 13. (ТАСС). США Вьетнамда гансаараал ээрхэг түримхэй ябуулга хэгшэ мүн гээд Великобританиин Коммунис партиин генеральна секретарь Джон Голлан мэдүүлээ. Нигэжэ дура зоргоороо ээрхэг түримхэй ябуулгые убайгүйгөөр хэхэ гээшэ урда тээнь түүхэдэ үзэгдөөгүй юм. Вьетнамдахи тулалдаае зайсуулан гуримшуулха гансахан лэ арга гэхэдэ, США-гай сэрэгүүдые гарган абаашаха, бомбодолгонуудые болюулха, дотоодынгоо хэрэгүүдые өөһэдөө шиидхэхэ арга боломжо вьетнамайхидта олгохо ябадал болоно. США-гай политикые дэмжэхэеэ болихыень лейборис правительствые баадхаха гээшэ Англида маанадай бэелүүлхэ гол зорилго болоно гээд Голлан заагаа.

Вьетнамда Америкын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүгээр Великобританиин Коммунис партиин үнгэргэхэ кампаниие Лестертэ үсэгэлдэр нээлгын болоходо Джон Голлан байлсаа.

Спорт СПАРТАКИАДЫН ДҮН

Техникум, училищинуудай хоорондо эхилһэн спартакиада дүүрэбэ. Спартакиадын программада санаар, конькигаар урилдаха, баскетбол, волейбол, столой теннис, шатар, хүнгэн атлетикэ, мэргэн буудалгаар мүрысөөнүүд оруулагдаһан байгаа. Хоёр жэлэй туршада үнгэргэгдэһэн энэ спартакиадада хамтадаа хотын 12 техникум, училищинуудай 700 спортсмен хабаадалсажа, түрүү һууриин түлөө мүрысэһэн байна.

Санаар, конькигаар болоһон урилдаанда лесотехникумэй команда бултанай дундаһаа шалгаржа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэжэ шадаба. Теннис наадагшадай дундаһаа Железнодорожно техникумэй басагад, хүбүүдэй команданууд хэндэшье шүүгдэнгүй, шадамар бэрхээр наадажа, чемпионой нэрэдэ хүртэһэн байна.

Эдэнэрэй дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүд сооһоо хүнгэн атлетикээр болоһон наадан илангаяа һонирхолтойгоор дүүрэа. Эндэ хүбүүд олон рекорднуудые шэнэлжэ, үетэн нүхэдөө баясуулаа. Жэшээнь, Железнодорожно техникумэй һурагшад Козулин үндэрые харайхадаа 175 сантиметр дабажа, эдиршүүлэй дунда шэнэ рекорд тогтообо. Һурагшад Рыбаков жада шэдэхэдээ, Яньков утые харайхадаа баһал шэнэ рекорд тогтообо.

4x100 гэһэн эстафетэ дамжуулгын һонирхолтой урилдаанай болоходо, лесотехникумэй команда эрхимлэжэ, чемпион болоно.

Спартакиадын дүн гаргахада, железнодорожно, лесотехническэ, индустриальна техникумүүдэй команданууд шалгаржа, түрүүшын гурбан һуури эзэлнэ. Басагадай дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдэй дүн гаргахада, медицинскэ, багшанарай училищиин, железнодорожно техникумэй команданууд эрхимлээ. Түрүү һуурида гараһан команда 1965—1966 онуудай спартакиадын чемпион болоо.

С. ИЦИКСОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын техникумэй һурагша Борбонов фиништэ хүрэжэ ябана.

Л. Хайдуровай фото.

ФУТБОЛ ТЭНСЭЛГЭЭР ДҮҮРЭБЭ

Ээлжээтэ уулзалгаа үнгэргэхөөр Рубцовск городой «Торпедо» командада айлшалһан манай «Сэлэнгын» футболистнууд уулзалгаа 1:1 тоотойгоор түгэсхэбэ. Арбан уулзалгын удаа «Сэлэнгэ» дүн хамтадаа 12 очкотой болобо.

Удаадахи наадан июниин 19-дэ үнгэргэгдэхэ. Манай «Сэлэнгэ» командатай наадахаар Прокопьевск городой «Шахтер» команда ерэхэ болонхой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын дүнгүүд тухай Центральна һунгуулиин комиссиин мэдээсэл; СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ, Национальностьнуудай Соведтэ Буряадай АССР-эй һунгагдаһан депутадуудай список; «Партиин политикын илалта» гэһэн түрүү бэшэг; ТАСС-ай бусад шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна гэгээрэлэй һуралсалай жэлэй түгэсхэлдэ зорюулагдана» гэһэн гаршаг доро А. Козулинай «Дүй дүршэлөө халан абалсая!» гэһэн корреспонденци; Б. Семеновой «Ганса нэгээрээ бэшэ, бүхы коллективээрээ» гэһэн корреспонденци; «Шэнэ һонинууд, болоһон ушарнууд, тоо, баримтанууд» гэһэн гаршаг доро элдэб һонинууд.

Гурбадахи хуудаһанда: В. Стручковой «Совет хирургиин амжалта» гэһэн статья; «Уншагшадай асуудалда харюусанабди» гэһэн гаршаг доро хубиингаа ажахыда газар эдлэхэ тухай статья; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: спортын шэнжэлэлгэ, һонинууд.

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

Газетымнай удаадахи номер июниин 18-да гараха.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ

МЭДЭЭСЭЛ

«Совет засагай 50 жэл» гэһэн фотовыставкын конкурс соносхогдоо һэн. Мүнөө «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакци предприяти, эмхи зургаануудай, һургуулинуудай, пионернүүдэй организацинуудай фотокружогуудай хүтэлбэрилэгшэдые, мүн фото буулгаха дуратайшуулыешье тус конкурсын асуудалнуудые зүбшэлгэдэ хабаадалсахые уряална.

Зүбшэн хэлсэлгэ байгша оной июниин 17-ной үдэшын 6 часта редакциин байрада (Ленинэй үйлсэ, 35) болохо.

Конкурсын жюри.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61,

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н04460. Зак. № 498.